

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Augustini Barbosa ... Collectanea doctorum tam
veterum, quam recentiorum, in ius pontificium universum**

In Qvo Dvo Priores Decretalium Libri Continentvr

Barbosa, Agostinho

Lugduni, 1669

12. De causa possessionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95263](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95263)

De Causa possessionis, &c. Tit. XII. 417

De Causa possessionis, & proprietatis.

TIT. XII.

SYMMARIVM.

- 1 Doctores referuntur super hanc rubricascribentes.
- 2 Aueria huius tit. est frequentissima, utilis, & per totum ius diffusiva, & difficilis.
- 3 Causa unde dicatur, & an per simplex, aut duplex scribenda sit, ostenditur.
- 4 Causa apud Philosophos frequentius accipitur pro principio & origine cuiuscunque rei.
- 5 Causa pro fructibus, seu accessionibus occasione pronientibus interdum accipitur.
- 6 Causa frequentissime pro titulo domini accipitur.
- 7 Causa accipitur generaliter pro re qualibet, seu quolibet negotio.
- 8 Causa in hac rub. & saepe alibi accipitur, pro lite, seu questione, aut controversia.
- 9 Possessio an à sedibus, vel à pedibus dicatur ostenditur.
- 10 Possessionis definitio qua.
- 11 Doctores referuntur de significatione nominis proprietatis.
- 12 Proprietatis nomen & dominium vtrum differant, an verò pro eodem accipiantur ostenditur, p. 13.
- 14 Proprietas aliquando dicitur plena, interdum nuda.
- 15 Dominium aliquando plenum, aliquando non plenum dicitur.

UPER hanc rubricascripserunt Zabarel, Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anania, Bald. Panorm. Dec. Marian. Socin. Butr. Ripa, Peregr. lib. 3. variar. Guillelm. Durand. in breuiario aureo iuris Canonici, fol. 53. verso, Ioan. de Londris in breuiario sanctior. Canon. fol. 168. Petr. de Rauenna in compendio iuris Canon. Martin. Mefnart. in epitome Decretal. fol. 58. Dan. Venator in analysi methodica iuris Pontif. à pag. 211. Goffred. & Host. in summ. huius tit. Alex. Cassan. & Anastas. Gernon. in paratitulis ad quinque libros Decret. Barthol. Carthag. in exposit. tit. iuris Canon. Zipæ. in analytica postremi iuris Ecclesiast. enarrat. pag. 129. nouissime Ioan. Honor. lib. 2. summ. in Decretal. omnes sub hac rubr. & vol. 3. repet. in iure Canonico ad secundum Decretalium librum, Paul. de Elezariis.

- 2 Materiam huius tituli. vsu frequentissimam dicit Vlpian. in l. Fulcinus §. 1. ff. quibus ex causis in possess. eat, vtilem, & per totum ius diffusam asserit Rebuff. tom. 3. ad leges Gallie tit. de materiis possess. in prefat. in princ. & vtroque foro necessariam dicit Peregr. lib. 3. variar. ad hanc rubr. in princip. difficilem & spinis à Doctoribus oblitam vocat Cujac. ad l. clam possidere §. qui ad nudinas, ff. de acquir. possess. de ea vide Dyni. ad reg. sine possessione, lib. 6. Conan. lib. 3. comment. cap. 8. Donel. lib. 3. c. 6. Vacon. declarat. iuris lib. 2. à princip. Petr. Greg. syntag. iuris lib. 1. c. 13. Medic. sub l. fin. ff. de legib. p. 1. gl. 1. Couin. reg. possessor. p. 4. à princip. Gilchen. de prescript. p. 2. memb. 3. c. 1. cum seqq. Ex Theologis D. Anton. in sum. p. 3. tit. 3. §. 2. Conrad. de contract. tract. 1. q. 4. Molin. de instit. diff. 12. cum seqq. Lessi. eodem tract. lib. 2. c. 3. n. 39. Sayr. in claus. Regia lib. 9. c. 3. à n. 1. Azor. instit. moral. lib. 1. c. 31. p. 3. Rebello de oblig. instituta p. 1. lib. 1. q. 8.

Causa.] De huius nominis etymologia multiplici-
cique significatione, vide Ald. Manut. de orthographia
ratione, verbo causa, Brisson. eod. verbo, Rebuff. in l. rei
appellat. verbo, causa, ff. de verb. signif. Tiraq. in tract. cessante causa p. 1. à n. 2. Christoph. Enni. de princ. iuris l. 1. pag. 365. Raudens. de analogis c. 2. à princip. In primis enim qui volunt per duplex ff. scribendum causa, à verbo, caneo ducunt, quia ea est, quæ canet & monet vt aliquid agatur, vel non agatur, ita ex Virgil. Cicer. & Quintil. pluribus etiam antiquorum lapidum inscriptionibus comprobans mordicus tenet Ald. Manut. de orthographia ratione, eodem verbo Causa, in eademque sententia constans fuit Lipsius. Sed alij frequentius vulgari scribendi rationi per vnicum scilicet s, inherentes causam à chaos, deriuant, quia scilicet confusa illa materia rerum omnium prima causa fuit: alij à Græco καὶ quod est ardor, & incendium, quod causa sit, quæ nos inflammat, & incendit ad aliquid agendum, ita Nic. Pirot. in cornucop. epigram. 46. in princ. & ex nostris Rebuff. in l. rei appellatione, verbo causa, ff. de verb. signif. Sed S. Isidor. relatus in cap. foris, illo tit. deducit causam à casu, quia scilicet causa est materia, & origo negotij nondum discussionis examine patefactæ: consonant variae Iuriconsultorum auctoritates, in quibus causa pro fato, seu casu, & facti contingentia accipitur l. 3. ff. de iuris, & facti ignorat. si ex plagis, §. in olivo, ff. ad leg. Aquil. ibi, respondit in causa ius esse positum, id est, vt ibi explicat Dionys. Gothofred. ex circumstantia negotij controuersi apparet, quod pro iure statuendum sit, vel aliter ius in facto, & facti cognitione esse positum, explicat post Duaren. & alios D. Barbof. in l. Titia, n. 25. ff. soluto matrim. Indèque iuxta varias istas etymologias non minus esse, id est, nomen plura significans, dicit Brisson. eod. verbo, in princ. analogum verò vocat Alex. Raudens. de analogis iuris, c. 15. n. 27. & ex Cui. Nizol. & nostris Iureconsultis Calepin. & latius quàm omnes eiusdem nominis viginti tres significationes ponit Rebuff. citato loco, apud vtrumque videbis in quo differat causa ab occasione, & bene explicat ex Arist. Tiraq. cessante causa p. 1. ex n. 2. cum seqq.

Primo loco apud Philosophos præcipue, & frequentius accipitur causa pro principio, & origine cuiuscunque rei, at enim Cui. de facto causa est quæ id efficit, cuius causa est, vt vulnus mortis, cruditatis morbi, vnde Aristot. Deum rerum omnium opificem causam causarum appellauit. Quadruplicem verò explicant omnes, materialem ex qua formalem per quam, efficientem à qua, & finalem propter quam aliquid fit, vt explicant Fonsec. instit. dialect. lib. 1. c. 21. cum seqq. Soar. metaphys. disp. 12. & ex nostris Christoph. Enni. de princ. iuris lib. 1. pag. 365. Cahtuinc. in topicis legalib. loco 10. Sed melius Raudens. d. tract. de analog. c. 2. à princ. vbi ex quatuor illis causis fiendi, duas esse explicat, efficientem, & finalem, duas verò essendi materialem, & formalem, quæ omnia Philosophis relinquimus, & Grammaticis, vt ad alias acceptiones, quæ in iure nostro sunt frequentissime veniamus.

Secundò causa pro fructibus, seu accessionibus occasione pronientibus accipitur, vt in rub. ff. de usuris, & fructibus, & causis, & omnibus accessionibus; ponuntur enim causæ distinctæ ab accessionibus, pro titulis ipsarum accessionum, vt explicat Gothofred. ibid. & ante eum Conrad. Lag. in methodo iuris Cuius, tit. de accessionib. Rebuff. vbi supra. Vnde inferri potest ad plurium iurium intellectum in l. praterea 20. ff. de rei vindic. ibi, sed opus est, vt & causa rei restituatur, cum fundus 31. in princ. ff. si certum petat. ex quibus, &c.

aliis comprobat Brison. *de verbis iuris, verbo causa*, pro omni commodo causam à fructibus, & usuris distingui, quia complectitur partus, & partus partum & fetus secundos, text. opt. in *l. aquis* 8. ff. *de usuris*, & in *l. Julianus* 17. §. 1. ff. *de rei vind.* & in *l. Julianus* 9. §. quia tamen, ff. *ad exhibendum*, pulchre Duaren. ad *ii. ff. si certum petatur*, cap. 7. notans vocabulum esse artis, quod vix in hunc sensum apud alios auctores reperitur, & Anton. Fab. *coniectur. lib.* 15. c. 1. ad med. latius Ioan. Garc. *de expens. cap.* 2. §. à num. 47. vbi tangit difficultatem, & antinomiam text. in *l. in conventionibus* 52. §. ult. ff. *de verbor. oblig.* dum ait in speculatione vacuum possessionem tradi, venire etiam causam bonorum, id est, fructus, vt docet *l. 4. ff. de usur. cum* 1. §. 1. ff. *de actionib. empti*, vbi contrarium respondit Pompon.

6 Tertio accipitur & frequentissime causa pro titulo dominij, *l. 3. ex plurimis ff. de acquir. poss.* veluti ex causa donationis, emptionis, & similia, quæ vel dominium vel vscapiendi transf. runt conditionem, de quibus in *l. 3. cum segg. ff. de public. in rem act.* & in *tit. ff. pro emptore*, pro donato, & multis similibus confirmat Rebuff. vbi sup. vers. 16. explicat Donel. *lib. 5. cap. 14.*

7 Quarto accipitur generaliter pro re qualibet, seu quolibet negotio, vt in *l. 1. iuncta rub. ff. de condit. causa data*, vbi promiscue ponitur datum ob rem, vel datum ob causam, de quo vide quæ plenè Donel. *lib. 14. cap. 21. & in rub. C. eod. tit. de condit. ob causam*. Sic etiam accipitur in *l. iurisdictionem*, §. sed cum nulla ff. *de pactis*, Brison. vbi sup. vers. causam, & rem, cui proxima est significatio alia apud nostros, & bonos auctores receptissima, pro conditione scilicet, & esse cuiuscunque rei veluti cum res dicitur cum sua causa alienari, id est, cum eodem iure, & onere. *l. alienatio* 67. vbi notavit Gothofred. ff. *de contrah. empt. l. in tabulis* 37. ff. *de statuliber*. Sic quod in duriorem causam dicit Vlpian. in *l. Gracè* 8. §. illud. ff. *de fideiuss.* in duriorem conditionem vertit Papinian. in *l. si testamento* 49. §. ult. in fine. ff. *illo tit.* Sic etiam quod meliorem causam possidentis dicit idem Vlpian. in *l. nemo* 126. in fine. ff. *de regul. iuris*, meliorem conditionem vertit Bonifac. VII. *lin. reg. in pari* 65. *l. b. 6. cum multis aliis*, quæ latè Brison. & Rebuff. adducunt dictis locis.

8 Quibus omnibus, & aliis acceptionibus omis, certum est tam in hac rubr. quàm innumeris vtriusque iuris libri causam accipi pro lite, seu questione, aut controuersia, quæ in iudicium deducitur, quod enim de controuersiis, seu questionibus oratoris scribit Senec. in *prefat. Controuersiarum*, controuersias nos dicimus, Cicero causas vocabat ad controuersias iudiciales, non immerito transferunt nostri, vt eleganter prosequitur Petr. Greg. *synagm. l. 47. c. 7. à princ.* & deducitur ex text. in *d. c. forus*, & ex rubr. C. *vt intra certum tempus criminalis questio terminetur*, iuncta *l. 2. & ult. eod. tit.* Vbi quod in rub. dicitur questio, in ipsis legibus causa dicitur, vnde in *l. causas*, C. *de transact. causa*, seu lis transactione finita dicitur, & in *l. 1. C. de rebus credit.* causa iureiurando decisa dicitur: sic à causa cadere idem est ac litem perdere, vt colligitur ex *l. seruus* 27. ff. *de pignoris iuncta l. Erem.* 63. §. 1. *de emptionib.* & in §. *si quis agens*, Instiut. *de actionib.* ibi, causa cadebat, id est, rem amittebat: ita Marant. *de ordine iudic. p. 2. num. 14 cum segg.* Soat. de Pace in *praxi in pralud. anno. 2. ex num. 2.* Petr. Greg. *d. lib. 47. cap. 4. & cap. 7. n. 4.* Vnde in hunc sensum causa possessionis, & proprietatis in hoc tit. dicitur questio seu controuersia super possessione, aut proprietate, vt ex Lantfranc. & aliis receptum testatur Rebuff. vbi proximè, vers. inde prosequitur. latissime Marant. *d. p. 4.*

dist. 7. princip. siue huiusmodi negotium possessionis, aut proprietatis adhuc in iudicium deductum non sit, siue iam in eo discutatur ex omnibus decisionibus huius tit. in quibus Pontifices agentes de possessione promiscue vtuntur his nominibus, causa in *cap. 1. controuersia in cap. 3. questio in c. cum super iudicium*, lis & causa in *cap. pastoralis*, & in *cap. cum olim*, ibi, causa predictis iudiciis, iuncto ibi, referenda tamen eis questione, & in *cap. ult. ibi, causam*, quæ inter Patriarcham, &c. & confirmatur ex vera & recepta traditione, & interpretatione text. in *l. 1. ff. soluto matrim.* quamvis enim gloss. 1. & Doctores ibi variis modis intelligant quod ait, causa dotis semper perspicua est, alij enim causam interpretantur, id est, subiectum & materiam dotis, alij iudicium, aut instantiam super dote, alij actionem ipsam, quæ in iudicio deducitur, vt per Alciat. ibi in *princip. Melius* tamen cum Zaz. Corrafc. & aliis concludit D. Barbof. *p. 1. num. 1. ibidem*, generaliter esse accipiendam particulam causa, pro negotio, seu materia dotis, siue iam deductum sit in iudicium, siue non, vt sensus sit semper illud præcipuum esse & fauorabile, multaque vtilia, & principalia, quæ ibidem latè prosequitur ipse D. Barbof. Ad text. verò in *c. forus*, vbi Isidor. causam à iudicio distinguit, responde, vt in eo dixi post n...

Possessionis. De varia huius nominis significatione agunt Alber. in *dist. in verbo possessio*, Brison. *de verborum iuris significat. eodem verbo*, Gilchen. *de præf. part. 2. membr. 3. cap. 1. numero 15.* Cuiac. *tom. 2. ad l. 1. §. 2. ff. de acquir. poss.* & æquiuocum nomen esse docuerunt Imola *conf. 63. numero 6. vol. 6.* Bertazol. *de clausul. instrum. claus. 20. gloss. 2. num. 3.* Cardin. Tusch. *tom. 6. lit. P. conclus. 400. numero 5.* Raudenfl. *d. trall. c. 15. num. 180.* A pedibus appellatam esse possessionem, quasi pedum positionem, ex Labcone ait Paul. secundum vulgarem literam in *l. 1. in princip. ff. de acquir. poss.* vbi Doctores, sequuntur Forcatul. *dialeg. 73.* Carond. *verosimil. lib. 1. cap. 6. in princip.* Sebalt. Medic. *ad l. ult. ff. de legib. gloss. 1. part. 1. numero 2.* Peregr. *variar. lib. 3. sub hac rubr. numero 19.* Molina *d. dist. 12. in princip. Less. d. n. 39.* Verum ab hac receptissima etymologia recessit Alciat. in *d. l. 1. num. 2. & disputationum lib. 1.* contendens non à pedibus, sed à sedibus possessionem dici ex Pisanis, seu Florentinis Pandectis, vbi sic scriptum reperiisse testatur in *ead. l. 1. Possessio* appellata est (vt & Labco ait) à sedibus, quasi positio, Alciaum sequuntur Brison. *verb. possessio. Conar. d. cap. 8. Aurel. David. de verb. sign. c. 6. num. 23.* Corral. in *l. naturaliter §. nihil commune*, num. 5. in *pralud. ff. de acquir. poss.* Cuiac. in *d. l. 1. in fine*, Vacon. *declarat. 37. num. 4.* Petr. Greg. *d. c. 13. num. 10.* vbi hanc opinionem se non reicere profiteatur, Gilchen. *d. membr. 3. cap. 2. num. 3.* vbi probabilior affirmat, Donel. *comment. lib. 5. cap. 6. in princip.*

Possessionis definitio tam variè à Doctores traditur, vt vnusquisque pro suo sensu suam coningat definitionem, nam aliqui eam definiunt quod sit ius detinendi rem sibi, quos refert gloss. 1. in *l. 1. ff. de acq. poss.* Alteri quod sit vltus rei à proprietate separatus, ex Iabol. in *l. quest. 115. ff. de verbor. significat.* Alij quod sit vltus quidam rei: alij quod sit insistentia rei per actus naturales apta producere ciuiles effectus: alij quod sit corporalis rei detentio corporis & animæ iuris adminiculo concurrente: quia tamen esset fastidiosum definitiones possessionis à Doctores cumulas in vnum reducere, cum vndecim ponat Bereng. in *d. l. naturaliter §. nihil commune præf. 3. à num. 10.* & quatuordecim se reperiisse affirmet.

De Causa possessionis, &c. Tit. XII. 419

affirmat, Ripa in hac rubr. n. 12. ideo qui eas edificare velit, consulat Bart. Alciat. Paul. Iason. Alex. Aretin. Socin. Cuman. Rip. Cujac. & alios in d. l. 1. Conar. in reg. possessor. part. 2. in initio num. 1. Medic. ad l. vii. ff. de legib. gloss. 1. part. 2. num. 1. & definit. 66. in fine, cum definit segg. Anton. Gom. l. 4. Tuvri, num. 17. Gilchen. d. membr. 1. cap. 1. à num. 17. Conar. d. cap. 8. num. 2. Carond. d. lib. 1. cap. 6. Brisson. verbo usus, Petr. Gregor. cap. 13. num. 4. Azor. part. 3. lib. 1. cap. 31. Molin. d. disp. 12. Lessi. d. cap. 3. num. 40. Rebello d. part. 1. q. 8. sect. 3.

11 Proprietatis.] De huius vocis significatione tradunt multa scribentes hic, & in d. §. nihil commune, præcipue Corral. Bereng. ac Bolognet. item Rebuff. & Cujac. in l. interdictum, ff. de verbor. signif. Duaren. lib. 1. disp. c. 17. Petr. Gregor. syntagm. iuris lib. 1. c. 12. Vacon. declar. 43. Parlad. rerum quorid. lib. 1. c. 4. Peregrin. d. lib. 3. var. à num. 120. Raudens. de analogis lib. 1. cap. 7. num. 2. Castil. quorid. lib. 1. de usufructu, cap. 75. per totum.

12 Proprietatis nomen semper ponitur pro directo dominio, prout ab vtili distinguitur, & ab eo separatum est, itavt nunquam in solo vtili possit verificari, nec in eo quod simul coniunctum est, vt communiter tenent Doctores in hunc sensum explicantes iura, quæ dominium & proprietatem tanquam duo inter se distincta ponunt, vt in l. si procurator 3. ibi, dominium & proprietatem, ff. de acquir. rerum domin. l. incerti, ibi, proprietatem, & ibi, dominium, C. de interdict. l. locorum, vbi notavit Bart. num. 4. C. de omni agro deserto, lib. 11. text. opt. in l. si ibi 17. ibi, dominium proprietatis, ff. quibus modis usufr. amitt. text. similis in l. proprietatis, C. de probat. ex quibus ita tenent Bald. Dec. & alij communiter, teste Pinel. l. 1. C. de bonis mur. p. 2. num. 6. & 8. Valac. de iure emphyt. q. 13. num. 6. hinc resolventes quodd licet certum sit si quis in libello proponat dominium ad se pertinere, satis esse quodd vtile dominium probet, quia verum, & proprium dominium est, non tamen sufficere illud probare, si in libello proposuit proprietatem ad se pertinere, quia vtile dominium proprietatis nomine nunquam venire potest; consonat cum hac resolutione alia, quam tradit Parlad. rerum quorid. lib. 1. c. 4. n. 2. cum segg. quodd scilicet dominium sit ius cum usufructu contractum, at verò proprietatem sit ius ab usufructu separatum.

13 Sed supradicta resolutio vera non est, quia variis iuris locis passim ponitur dominium & proprietatem pro eodem, cuius enim rei dominium acquirimus, propriè dicimus acquirere proprietatem eiusdem, l. qua ratione 8. §. hac quoque, ibi, traditione nostra sunt, iuncto §. item si quis merces, ibi, transferri proprietatem, ff. de acquir. rerum domin. l. cum in corpus 36. ibi, proprietatem ad te transire, ff. eod. tit. text. opt. in l. Sempronius 26. ff. de usufruct. leg. vbi quemadmodum proprietatem dicitur deducto usufructu, ita dominium dicitur usufructu deducto, sicut per contrarium quemadmodum dominium significat plenum ius proprietatis cum usufructu, vt communis facetur, ita proprietatem si simpliciter proferatur significat plenam proprietatem cum usufructu, l. 4. ff. si usufr. per. l. si tibi, ff. de usufr. accresc. d. l. si tibi, ff. de quibus mod. usufr. amitt. ex quibus atque aliis post Fab. in §. omnium, n. 21. Instit. de act. ita concludunt Pinel. d. n. 6. vers. ad hanc, Duar. d. c. 17. in fine, constanter Donel. lib. 9. comment. cap. 8. vers. hoc idem ius, Raudens. citato loco, Castil. d. c. 75. à num. 4. 7. & 18. atque etiam Cujac. in l. naturaliter §. nihil commune, in princ. ff. de acquir. possessor. Brisson. d. verbo proprietatem, ibi, ius domini, & confirmatur ex iuribus, quæ proprietatem vocant etiam postquam cum usu-

fructu consolidata est, l. usufructu 17 ff. soluto matrim. l. si cum argento 11. §. si fundum, ff. de except. rei iudic. Ad iura verò in contrarium adducta, quæ dominium & proprietatem ponunt tanquam diuersa, respondet Donel. dicto loco proprietatem nunquam reperiri in significatione diuersa à dominio, nisi cum dominatur cum adiecto, videlicet dominium proprietatis, dominium feruitutis, vel usufructus, aut simili, quia tali adiecto declaratur tunc nos abuti verbo proprietate. Sed melius Pinel. vbi sup. num. 7. respondet iura illa in d. l. proprietatis, & in d. l. si tibi, dum agunt de proprietatis dominio, accipere proprietatem in alio sensu, secundum quem accipitur pro re ipsa, de cuius agitur dominio, vt late comprobatur Rip. in hac rubr. num. 43. Alia verò iura, quæ promiscue videntur nomine dominium, & nomine proprietatem, d. l. si procurator, d. l. incerti, magis confirmant hanc partem, quatenus ponunt vnum, alterum tanquam synonyma habentia eandem vim & significationem, vt bene considerat multis adductis Castil. d. c. 75. n. 18. & seq.

Ex quibus deducitur quodd quemadmodum pro- 14 prietas dicitur aliquando plena, quando scilicet cum usufructu coniuncta est, aliquando nuda, quando ab eo est separata, vt quoad vtrumque membrum constat ex Iureconsultorum testimoniis supra in princip. positis: ita etiam dominium aliquando plenum dicitur, 15 quia directum vtili coniunctum, seu consolidatum est, & insuper ipse dominus rei habet eius usufructum, vt deducitur ex §. vlt. Instit. de usufr. aliquando non plenum dicitur, quando directum est penes vnum, vtile penes alterum, vel quando proprietatem habet deducto usufructu, vt adnotarunt Petr. Greg. d. lib. 1. c. 12. n. 5. & 7. Pinel. d. p. 2. n. 4. Deinde & per contrarium, quemadmodum dominium si absolute ponatur comprehendit vtrumque directum & vtile, & plenum ius disponendi de re iuxta prædictam Bart. definitionem, & tamen si proferatur prout opponitur vtili dominio, iuxta l. 1. ff. si ager vestig. solum directum complectitur: ita etiam proprietatis nomen si proferatur ad differentiam usufructus de nuda intelligitur, vt concludunt omnia iura de usufructu discretive agentia, & de proprietate: si autem simpliciter, seu in concreto fiat mentio proprietatis, de plena intelligitur quæ eadem est cum dominio, vt ultra supra citatos qui tenent dominium & proprietatem idem esse, resoluit Marefcot. variar. resolut. lib. 2. cap. 29. ex num. 64. idque apertius voluerunt omnes qui docent nomen proprietatis simpliciter prolatum plenam proprietatem demonstrare, & dominium cum usufructu coniunctum, vt ex Fab. Bereng. & aliis comprobatur Castil. vbi supra à num. 4. tum ex multis, tum præcipue ex l. 4. ff. si usufr. per. cum similibus quæ probat proprietatem cum usufructu consolidatam adhuc proprietatem appellari, quod etiam optimis rationibus confirmat Donel. per tot. d. cap. 8. & prosequitur Rebuff. vbi supra vers. sexto, cum segg. dum probat proprietatem aliquando pro dominio pleno accipi, si proferatur simpliciter, vt in 8. item si quis merces, Instit. de rerum amitt. aliquando pro nuda proprietate quando usufructuario opponitur, quod etiam docuit Brisson. citato loco. Vide quæ dixi in tract. de appellat. vbi bonum vtrinque iuris sign. appell. 125.

S V M M A R I U M.

1 Causa possessionis & proprietatis sub eodem indice terminari debet; nec contra absentem est pronuntiandum.

2 Momenti

- 2 Momenti nomine possessionis causa significatur.
- 3 Possessionis causa momentanea appellatur, quia exigui momenti, seu parvi censetur praeiudici.
- 4 Possessionis, & proprietatis causa sub vno, eodemque decidenda est.
- 5 Declaratur text. in cap. ult. de iudiciis.
- 6 Licentiae gradu decoratus in vna Vniuersitate non potest gradum Doctoratus in alia recipere, nisi prius in ealicensiatus fiat.
- 7 Citatio quae defensionem in se continet à Principe tolli non potest.
- 8 Processus habitus à Principe contra partem inauditam, inualidus est, tam in civilibus, quam in criminalibus.
- 9 Principi existente iusta causa potest contra absentem, & inauditam sine citatione procedere.
- 10 Declaratur text. in presenti.
- 11 Principi asserenti se ex iusta causa motum sine citatione procedere an fides sit adhibenda, ostenditur.
- 12 Citare non oportet quos minus principaliter, & secundario negotium tangit.
- 13 Praeudicium illud solum consideretur, quod venit principaliter, non secundario, quando de illo agitur.
- 14 Citari non oportet ad actum, qui praesens est illi, & contradicendi, atque ita se defendendi facultatem habet.
- 15 Citationem non praemissa potest procedi quando periculum est in mora, vel agitur de ferenda sententia in ultima die compromissi, seu termini à partibus praefixi.
- 16 Testes parte non citata recipi possunt circa idoneitatem personae, cui de beneficio providendi mandatur.
- 17 Testes parte non citata recipiuntur contra potentes in causa heresis.
- 18 Citatio necessaria est etiam in interlocutoriis sententiis, & in causis summariis, extrajudicialibus, & censuris.

CAP. Susceptis. I. Greg. Magn.

CAusa possessionis & proprietatis ab vno eodemque iudice cognosci debet, nec sententia est ferenda parte non audita, nec contra absentem non contumacem. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Innoc. Imol. Anan. Host. Bald. Anchar. Panorm. Dec. Mari. Socin. Burr. Ripa. Cujac. Cened. collect. 94. Henric. Rebuff. Viuiam. in ration. secundi libri iuris Pontif. pag. 85. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 227. habetur apud Gregor. Magnum lib. 7. registri epistolarum indict. 2. epist. 98. siue 100. vbi ius narratur & facti contingentia, remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. & Calal. in annot. refertur originaliter ab Ant. August. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 8 c. 1.

2 **Tam momenti, quam proprietatis.** Momenti nomine causam possessionis significari resoluunt communiter omnes, per text. ibi in l. 1. c. si de momentanea possess. fuerit appellatum, & in l. 1. c. vbi de possessione agi oporteat, & in l. momentanea 8. c. unde vi, Cujac. lib. 1. obseru. 20. & lib. 2. obseru. 35. Alberic. & Brilon. verbo momentum, Mantu. sing. 263. Donel. comm. iuris Civilis, lib. 28. c. 6. vers. iam vero, Ozalc. decis. 25. à princ. Patlad. rerum quotid. lib. 1. cap. à princ. & plures relati per Sigism. Scacc. de appell. q. 17. limit. 6. memb. 1. à n. 2. qui omnes multa tradunt de ratione quare possessio momentum, & causa possessoria momentanea appellatur, & communiter eam solent Doctores assignare, ex eo scilicet momentaneam appellari, quia exigui momenti, seu parui censetur praeiudici, ex Bart. in l.

admonendi, n. 55. ff. de iureiur. & in l. 2. ff. de appell. recipi. recepto secundum Rebuff. ad leges Galliae tom. 1. tit. de sent. executoriis art. 9. gl. 3. n. 8. communem facit Patlad. c. 9. n. 3. sequitur Donel. citato loco, & ab ea non esse recedendum concludit Scacc. d. memb. 3. n. 6. Alij non abs re possessionem momentaneam dici referunt, quia parum duratura est, seu quia apta est per momentum durare apud possessorem, scilicet vbi primum actor de proprietate docuerit, gloss. Host. Abb. n. 7. in presenti, Ozalc. n. 5. & alij relati à Scaccia d. memb. 3. n. 2. vbi n. 35. cum pluribus, quos ibi refert, resoluit causam momentaneam possessionis dici quamcumque siue adipiscendam, siue retinendam, siue recuperandam.

Sub vno eodemque iudice. Notatur ad hoc quod causa possessionis & proprietatis sub vno, eodemque iudice decidenda est, vt per Menoch. remed. 15. recap. à n. 216. Alphan. collect. 120. & per alios citatos à Cened. d. collect. 94. n. 1. quod quidem huius text. notabile procedit non solum quando possessorium agitur insimul cum petitorio; eoque pendente, sed etiam quando finita causa possessionis agitur super proprietate, adhuc enim idem iudex, qui de possessione cognouit, super proprietate aduendus est, quia contentia causa diuidenda non est, tum quia iudex, qui de possessione cognouit magis instructus est vt proprietatis negotium valeat decidere, notatur gloss. 1. in l. nulli, C. de iudic. quam sequitur ibi Bart. n. 2. & Ias. n. 12. Card. Tufch. tom. 6. lit. P. concl. 446. à n. 4. Donel. eom. lib. 17. c. 18. vers. secundi accepti. Cabed. Iust. decis. 32. à n. 1. p. 1. Verum obstat maxime text. in cap. ult. sup. de iudic. vbi Potestas Florentina super possessione, vel quasi iuris eligendi protulit sententiam, & tamen negat eandem potestatem de proprietate, vel quasi eiusdem iuris posse cognoscere, sed potius Episcopo, & alijs iudicibus committit Sum. Pont. causam proprietatis, nam proprietatem cum possessione nihil habet commune, nullamque connexitatem, sed longe separata est vna ab altera, l. naturale, §. nihil commune, ff. de acquir. possess. Propter quod forsan existimauit Cujac. lib. 2. obseru. 35. text. nostrum cum similibus non cogere, neque necessitatem imponere iudici, qui de possessione cognouit, vt necessarii de proprietate cognoscat, sed ei solum facere facultatem, vt de ea cognoscere possit si voluerit, iuxta reg. text. in l. non quicquid 40. ff. de iud. qui quidem intellectus sustineri non potest, illumque merito improbat Menoch. de arbit. cas. 371. n. 9. Iacob. Sahag. ad cap. infr. de sequest. possess. n. 84. cum seqq.

Quare praedictum nostri text. notabile procedere quando actor & reus sunt eiusdem fori, illud vero deductum ex d. cap. ult. habere locum quando fuerint diuersi fori, inducentis in altero omnimodam incompetentiam, vt erant in terminis illius Abbas, & Monachi, qui intentauerunt possessorium, tenet gloss. 2. in d. cap. ult. quam sequuntur ibi Abb. num. 14. & 15. Felin. num. 8. & alij communiter adducentes generalem reg. text. in cap. cum sit generale, de foro comp. cum similibus, qui probant quod actor sequitur forum rei, vnde si vnus alterum conueniat super possessionem, forum rei conueni sequi debet, si autem alter ipsum super proprietate conueniat eiusdem rei forum adire debet: vel clarius poteris dicere regulam huius text. procedere non posse quoties iudex, qui de possessione cognouit, incapax est ad cognoscendum de proprietate, vt planè contingit in terminis illius text. in d. cap. ult. qualicet Potestas Florentina competens esset contra Communitatem de Castro quando conueniebatur super possessione, quia laica est eadem Communitas, non tamen potuit esse competens

competens in causa proprietatis, in qua ab ipsa Communitate conueniebantur Rector, & Monachi, in quorum causis quando veniunt vt rei, iudex laicus omnino est incompetens, & vetitus, iuxta reg. text. in c. si diligenti, de foro comp. cum similibus; & retento hoc intellectu, & concordia ad praedictos text. non est cur accedamus aliis, literam textus in d. cap. ult. aliquatenus restringentibus, dum resoluunt Potestatem Florentinam negligenter se gessisse in administranda iustitia monasterio; quatenus confito sibi de quasi possessione eiusdem monasterij circa eligendum Communitatis Rectorem, ante factam restitutionem monasterij spoliatum nudum restitutum cogebat super proprietate eiusdem iuris eligendi in iudicio seculari respondere, iuxta reg. text. in cap. ult. sup. de ordine cognit. & in c. 1. & in c. in literis, in fr. de rest. spoliat. eamque nimiam negligentiam colligit ex verbis ipsiusmet text. in d. cap. ult. ibi, Super possessione, vel quasi iuris eligendi definitum sententiam promulgauit, iunct. ibi, sed postmodum Abbatem, & Conuentum praefatos ipsa Potestas coegit Communitati praedicta super proprietate, vel quasi memorati iuris in seculari iudicio respondere, iunct. ibi, unde vobis iniungimus, vt si ita esset, cogeretis Communitatem eandem electum à Monachis in Rectorem admittere; quae omnia satis ostendunt post promulgatam sententiam, quae restitutionem fieri iubebat, eam factam non fuisse propter iudicis negligentiam, & ideo Summum Pont. praecipere Episcopo, & aliis iudicibus, vt eam faciant, & post factam audiant Communitatem super proprietate, unde tali data negligentia inferunt potuisse adiri Summum Pontificem, & omnia Potestate Florentina, quae de possessione cognouerat, causam grauaminis, & in consequentiam totum negotium principale, iudicibus Ecclesiasticis committere, iuxta reg. text. in c. licet, & in cap. ex tenore, sup. de foro comp. vbi dixi, qui quidem intellectus licet notandus sit, eumque senserit Felin. ibi n. 6. vers. probat etiam, alter tamen, quod antea retuli, probabilior, & litera textus magis conueniens & conformis est.

6 Ad illam vero conclusionem, quae ex praecitatis verbis huius text. colligitur, quod scilicet condecoratus gradu Licentiatum in vna vniuersitate, non potest gradum doctoratus in alia recipere, nisi prius in ea Licentiatum fiat, vide Iason. in l. nulli, n. 10. C. de iudic. Cened. d. collect. 94 n. 2.

7 Nec nos contra inauditam partem, &c.] Notatur ad hoc quod non potest Papa quidquid definire contra absentem non citatum; non auditum, legitime conuictum; ratio est, quia citatio defensionem in se continet, quae à iure prouenit naturali, & ideo à Principe tolli non potest, vide Couar. praet. c. 26. n. 6. Mant. dial. 98. Roman. sing. 664. Vant. de nullit. tit. ex defectu citat. à princ. Marant. de ordine iudic. p. 4. dist. 16. à n. 10. Pinel. in rubr. C. de rescind. vend. p. 1. num. 2. Menoch. de arbitr. lib. 1. quaest. 17. n. 1. Petr. Gregor. syntag. iuris lib. 48. cap. 2. num. 18. & plures de quibus Cened. d. collect. 94. n. 3. quibus adde Azin. in praxi §. 7. cap. 5. Soar. tom. 1. commun. opin. lib. 1. tit. 2. num. 5. pag. 288 in fine; Bajard. ad Clar. §. 4. quaest. 21. num. 8. Peregrin. de iure fisci, lib. 1. tit. 3. n. 61. vers. notandum tamen est, Simanch. de catholic. inst. c. 2. à princ. Soar. de Pace in praet. tom. 1. p. 1. temp. 3. à n. 4. Ioan. Barber. in vitorio iuris, p. 4. rubr. 1. n. 10. Rotapud Farinac. decis. 179. n. 2. & 3. part. 1. recent. Camill. Borrell. ad Belling. in specul. Principum, rub. 1. §. restat exemplis, in verbo citatis & de compromiss. §. 4. gloss. 4. n. 2. & à n. 32. & de praesentia Regis Cathol. c. 39. à n. 11. & in summa omnium decis. tit. 14. de citat. à n. 1. Guttier. canon. lib. 2. cap. 16. à n. 1. Trinius. Venetia decis. 68. num. 1. lib. 1.

Tom. I.

Ludou. Rodolph. de absoluta Principis potestate c. 6. num. 46. Ludou. Miranda de ordine iudic. quaest. 14. artic. 4. emel. 1. Amat. Roderic. de modo, & forma videndi, seu examinandi processum, c. 4. n. 16. & 17. Ac proinde processum habitum à Principe contra partem inauditam inualidum esse tam in civilibus, quam in criminalibus, tenuit gloss. verbo quominus, in l. ult. C. de legib.

Limita primò huius textus regulam, vt non procedat statim iusta causa, nam ea existente potest Princeps tam in civilibus, quam etiam in criminalibus sine citatione contra absentem, & inauditam procedere, nam licet citatio quatenus importat iustam defensionem, minime tolli possit, nullum tamen est inconueniens quod occurrentibus iustis circumstantiis, quae cessare faciant rationem illam iustae defensionis à lege, vel à Principe certis quibusdam casibus tolli possit, atque ita regulam huius text. & Clem. pastoralis, §. ceterum, de re iud. tam in decisione, quam in ratione, quod citatio defensio est proueniens à lege naturali, limitandum esse, si detur iusta causa in Principe auferente, docuit gloss. in l. si is, qui 4. in ultimis, verbis, ff. ex quibus causis maiores, & alij, quos referunt & sequuntur Abb. hic n. 4. Iason. in l. 1. n. 9. vers. limita, ff. de constit. Princip. Dec. in c. ex parte, 2. n. 4. sup. de leg. & in c. dilecti, n. 1. in fr. de except. late Mench. de success. proressu in praef. lib. 1. à num. 105. & 107. & illustrium, lib. 1. c. 19. n. 1. & cap. 1. à n. 9. Non obstat negativa illa, nec nos, de qua in text. quae iuncta verbo potest, omnino denegat potestatem Principi contrarium faciendi iuxta ea, quae referunt citati per me de ditionib. & clausul. dist. 216. num. 1. quia respondetur non procedere quando aliqua iusta occurrit causa, quae faciat cessare legis naturalis obligationem, & dicet nullam subsistere legitimam defensionem, cuius solummodo respectu citatio ad ius naturale pertinet; & confirmamus ex communi intellectu quem in simili Doctores tradunt ad text. in c. 2. & in cap. nuper, & in cap. ult. sup. de bigamis, dum probat non posse Pontificem contra Apostolum cum bigamo dispensare, vt intelligatur sine magna, & iusta causa, vt per Soar. de censur. tom. 5. dist. 46. sect. à princ. & omnino n. 6. Sayr. eod. tract. lib. 6. c. 6. n. 2. & 3. Vnde praedicta huius text. verba ibi, non possumus, & c. intelligenda sunt absolute, & indistincte, vbi non datur iusta & sufficiens causa, vel non possumus, scilicet facile iuxta l. 1. §. ult. vbi gloss. 2. ff. de acquir. possess. Rebuff. in l. nepos, vers. 8. cum seqq. de verb. signif. Alciat. lib. 3. paradoz. c. 4.

Vtrum autem Principi asserenti se ex iusta causa motum sine citatione procedere, fides debeat adhiberi, vel alias in dubio iustam causam subsistere sic praesumendum, quaestio est inter scribentes valde controuersa de qua vide Abb. hic n. 4. Pinel. d. c. 2. n. 7. Mench. d. praef. n. 19. & plene adductos per Molin. de primog. lib. 1. c. 8. n. 32. Menochi. de praef. lib. 1. praef. 10. à princ. & num. 52. Cental. communium contra communes, q. 529. à princ. & ex eorum dictis negativa receptior est opinio; quia licet & alias pro Principe, imò pro quolibet iudice sit praesumendum, hoc tamen non procedit in iis, quae illicita sunt, & sine causa facere eis licitum non est, nam si de causa non appareat, praesumptio iuris est, quod illicite fiat, l. qui testamentum, ff. de probat. l. si donationem, C. de collat. cum similib.

Secundò limita, vt non procedat in his, quorum principaliter non interest, non enim citari oportet, quos minus principaliter, & secundariò negotium tangit, vt per gloss. 2. in l. de vnoquoque, ff. de re iudic. communiter receptam secundum Couar. praet. c. 13.

NH

num. 6.

num. 6. col. 1. §. & plures alios, de quibus Alphar. col. 688. vers. ad gloss. 2. & late confirmat varia adducens exempla Azin. d. cap. 5. limit. 2. Gabr. commun. tit. de citat. concl. 1. n. 319. cum segg. nam quod de praedictio agit, certum est illud solum considerari, quod venit principaliter, non secundario, iuxta reg. text. in l. 1. ibi, prima enim ratio, ff. de auctor. tutorum, notat gloss. ult. in c. quamvis pactum, de pactis in 6. recepta communiter ex infinitis relatis à Tiraq. in ir. res inter alios, à n. 5. Gom. in reg. de iure quæsito, §. 3. Cou. in c. Raynuitius, de testam. §. 10. n. 9. & in eod. c. quamvis pactum, p. 3. §. 1. n. 7.

14 Tertiò limita ut non procedat quando is ad quem principaliter negotium pertinet praesens est in iudicio, non enim oportebit eum specialiter citari ad actum, cui praesens est, & contradicendi, atque ita se defendendi habet facultatem, ita Gabr. d. conclus. 1. n. 811. Vant. d. tit. ex defectu citat. n. 17. & 92. & tit. quibus modis sententia nullitas reparatur, n. 116. Nisell. fallent. 6. Ceuall. communium contra communes q. 808. à n. 18. tom. 1. Gam. Lufte. decis. 124.

15 Quartò limita quando datur periculum in mora si praemittatur citatio, potest enim absque ea procedi, veluti si agatur de capiendo debitore suspecto de fuga, secundum Bart. in l. ait prator, §. debitorem, ff. quae in fraudem credit. Vel si agatur de ferenda sententia in ultima die compromissi, seu termini à partibus praefixi, secundum Paul. Castr. in l. admonendi, col. penult. ff. de iureiur. & alios relatos per Gabr. d. concl. 1. à n. 302. 304. & 306.

16 Quintò limita ut non procedat quando alicui committitur examinatio testium super idoneitatem personae, cui beneficium prouideri mandatur, posse enim parte non citata recipi huiusmodi testes notat gloss. verbo repelluntur, in Clem. 1. de offic. deleg. recepta ex Socin. regul. 406. limit. 2. & pluribus aliis, quos refert Gabr. d. concl. 1. num. 309. & 310. glossa doctrinam declarat.

17 Sextò limita in causa haeſis in qua contra potentes recipiuntur testes parte non citata, neque publicatis nominibus testium, iuxta text. in cap. ult. vers. inuenimus, & vers. cessante, de haeret. in 6. explicant Simanch. de catholic. tit. 64. à cum 27. Direct. Inquisit. Roj. Penna, Salzed. & alij, quos refert Cenedad Sextum collect. 6. n. 1.

18 Aliquid volumus desinire. Ampla procedere etiam in interlocutoriis sententiis, nam & in his citationem esse necessariam consuluit Roman. consil. 71. à n. 2. resoluunt Gabr. d. conclus. 1. n. 405. vers. contrarium, Azin. d. §. 7. c. 5. limit. 100. n. 2. Card. Tusch. tom. 1. lit. C. concl. 268. n. 1. Et in causis summariis, licet enim in eis sine ordine iudicii sit procedendum, minimè tamen praetermitti potest citatio saltem prima, ut expressè deciderit text. in Clem. sapè, §. non sic, de verb. signific. ubi notarunt Anch. in princ. & Natta n. 5. Gabr. d. conclus. 1. n. 36. cum segg. Azin. d. c. 5. limit. 34. num. 4. Card. Tusch. lit. C. conclus. 268. n. 15 Et in extrajudicialibus, Gabr. d. conclus. 1. n. 64. Card. Tusch. d. lit. C. concl. 268. n. 43. cum segg. Et censuris, quas non nisi praecedente citatione, seu canonica monitione ferri posse, probat text. ubi notant omnes, in c. de presbyterorum 17. q. 4. cum similibus, Nauar. in man. c. 27. n. 11. Couar. in c. almas, p. 1. §. 9. à n. 4. Vgolin. de censur. tab. 1. c. 18. à princip. dict. conclus. 1. n. 165. & 168. Falcon. reg. 68. Gu-tier. canon. lib. 2. c. 16. à princ. Tolet. in sum. lib. 1. cap. 9. Soar. de censur. tom. 5. disp. 3. sect. 8. à princ. Sayr. eod. tract. lib. 1. cap. 12. n. 5. Auila eod. tract. disp. 1. cap. 5. dub. 7. cum segg.

S V M M A R I V M.

- 1 Causa possessionis, & proprietatis simul tractari possunt, alius causa possessionis procedere debet.
- 2 Index datus, ut de proprietate cognoscat, aliquid de possessione pronuntiare non potest, quod multis modis declaratur, ut ibi.
- 3 Princeps potest concedere, ut de petitorio, & possessione simul agatur.
- 4 Possessorium quando ab altera parte per modum conventionis deducitur, eadem sententia simul cum petitorio est terminandum.
- 5 Testium publicatio facta in possessione non impedit quominus alij recipiantur in petitorio etiam super eisdem articulis, vel directo contrariis.

CAP. Ad Vltimum. II. Caeſt. III.

Causa possessionis, & proprietatis possunt simul tractari quoad suscipiendos testes, & allegaciones, ut patent sumpibus partium, his tamen acceptis, prius est expedienda causa possessionis, seu prius pronuntiandum est in possessione, quamvis petitorium simul terminetur. Collig. ex Ord. Abb. antiq. Colled. Zabab. Bellam. Ioan. Andr. Innoc. Imol. Anan. Holt. Bald. Panor. Dec. Anch. Butr. Petr. Rebuff. Cuiac. Vin. in ration. 1. libr. iur. Pont. pag. 86. Alagona in compend. iur. Canon. pag. 227. remissive Ximenian concord. p. 2. refer. tur ab Ant. Ang. collect. 1. Decret. lib. 2. tit. 6. c. unico.

Ut de possessione, & de proprietate cognoscat, &c. Ergo non sufficit vnum exprimi, ut index de altero cognoscat, nam si index datus fuerit, ut de proprietate cognoscat, & aliquid de possessione pronuntietur, inutilis est sententia, ut notant Doct. per tex. ibi in l. si de propriet. C. si à non compet. iudice, ubi Cuiac. Ozalc. dec. 78. n. 10. Menoch. remed. 1. §. recap. n. 368. Sahag. ad c. 1. de sequestr. poss. à n. 86. qui omnes inferunt iudicè specialiter datum super proprietate de possessione, super qua expressè non fuit delegatus, cognoscere non posse. Quando tamen index de possessione, & petitorio simul cognouit, & probationes recepit, illiq; discussis, & examinatis super utroque costat & liquet, in quo resoluendum est super utraque necessario esse pronuntiandum, iuxta text. in c. dilectus, in f. hoc tit. ita tamen licet vtrumque vna sententia debeat terminari, in pronuntiatione tamen praecedat possessorium, ut fecit Pontifex. in c. cum Ecclesia Surrina, in f. hoc tit. faciunt quae Vant. de null. tit. ex defectu iurisdict. à n. 182. vers. si tamen. Verum si index recepit probationes super possessione, & petitorio quae nondum discussae, & examinae sunt, poterit prius discutere, & examinare eas, quae super possessione factae sunt, qui est casus nostri textus intelligendo verbum illud, audiant, quo utitur, id est, examinant, cum Abb. hic n. 4. & Cuiac. licet gl. interpretetur, id est, publicent. Ampla decisionem supra proximè positam ex casu huius text. deductam procedere non solum quando tacito, vel expresso parti consensu simul possessorio, & petitorio actum est, sed etiam quando speciali gratia, & Principis rescripto altera pars impetravit, ut de possessione, & petitorio simul cognoscat, contra reg. tex. in c. ult. sup. de ordine cognit. & in c. 1. de rest. spol. cum similib. nam licet ex vi talis gratiae de utraque simul iudex cognouerit, poterit nihilominus, si viderit expedire, super solo possessorio prius probationes discutere illudque sententialiter desinire, nam etsi gratia tollat privilegium illud, & operetur, ut de utroque cognoscat, cum semoto privilegio de solo possessorio esset cognoscendum, sicut etià idem operatur tacitus, vel

vel expressus partium consensus, ut diximus, non tamen in uno, atque altero casu admittitur iudici facultas quominus possit discutere prius probationes super possessorio, & illud definire, si viderit expedire, iuxta text. in presenti, & post Bellam. decis. 506. notabiliter resoluunt Staphil. de literis gratia, tit. de signatura literarum iustitie, §. 2. a. n. 5. Octau. Vestr. in praxi lib. 4. c. ult. n. 2. vers. commi tamen casu, quod autem huiusmodi gratia licet à Principe concedi valeat, ut de petitorio, & possessorio simul agatur, tenuerunt Alexand. cons. 54. n. 2. vol. 5. Menoch. remed. 15. recup. n. 363. cum seq. Anton. Thesaur. decis. 15. D. Barbof. in l. si de vi, à n. 166. ff. de iudic. Fachin. controu. iur. lib. 8. c. 7. Marches. de commission. p. 1. c. 21. à n. 97. pag. 243. quicquid contrarium velint Grammat. cons. ciuili, 84. n. 3. Gabr. comm. tit. de restit. spoliar. concl. 1. n. 14.

4 Limita textus decisionem quando possessorium ab altera parte per modum reconuentionis deducitur, nam tunc semper eadem sententia insimul cum petitorio est terminanda, nec potest index super possessorio prius discutere probationes, & illud prius definire, ut post Rip. hic n. 192. & Berol. in quest. familiaribus, q. 23. n. 11. testatur personalis de adipiscenda possess. n. 460.

In gloss. Audiant, ibi, id est, publicent. Melius dicere poterat discutiant, & examinent, ut aduertunt Cuiac. & Abb. n. 4. in presenti, secundum tamen glossam sensum notabis hunc text. pro recepta eorum sententia, qui limitant reg. text. in cap. ex tenore, infra de testib. cum similib. quod post publicatas attestaciones non possunt recipi testes super eisdem articulis, vel directis contrariis, ut non procedat in terminis huius text. quando publicatio testium facta est in possessorio, non enim impedit quominus alij recipiantur in petitorio etiam super eisdem articulis, vel contrariis, tum quia causæ diuersæ sunt, iuxta l. naturale, §. nihil commune, ff. de acquir. possess. tum etiam, quia publicatio testium in causa summaria non impedit receptionem testium in iudicio plenario, ut probat text. in c. veniens, §. 8. infra de testib. ubi notant ad hoc propositum post Rot. Felin. n. 9. & infinitis adductis comprobatur Farin. in praxi crimin. p. 2. q. 75. n. 107.

SYMMARIUM.

- 1 Spoliatus possessorio, & petitorio simul agens si possessionem, & spoliationem probat, sed non dominium, & proprietatem, obtinet in possessorio, sed succumbit in petitorio.
- 2 Episcopus cur dicatur pastor, remissum.
- 3 Electio est celebranda in communi, & communiter, non vero singulariter per particulares.
- 4 Electio unanimiter, seu concorditer quando facta dicatur, ostenditur.
- 5 Spiritus Sancti gratia in electionibus Prælatorum innouatur.
- 6 Principium omnium gerendorum à Deo sumendum.
- 7 Electionis confirmatio petenda est à Metropolitano, vel immediato superiore.
- 8 Ecclesie Conuenticuales que dicantur, ostenditur.
- 9 Possessio predecessori successoris prodest.
- 10 Declaratur text. in presenti, §. n. 11. & 14.
- 12 Iuris eligendi, & aliorum incorporalium quasi possessio amittitur si possessor inuitus, & contradicens excludatur ab actu ad eadem iura spectante.
- 13 Actore non probante reus absoluitur.
- 15 Electiones Episcoporum ad solos Canonicos Ecclesiarum Cathedralium regulariter pertinent.
- 16 Electio facta ab eo, qui in possessione vicus est, irritari potest, licet in petitorio victoriam reportauerit.

Tom. I.

17 Lex pœnalis utens verbo, aut participio significante actionem futuri temporis, sententiam à iudice ferendam continet.

18 Præscriptio tempus legitimum requirit.

19 Sententia sola in incorporalibus possessionem non transfert absque alio facto.

20 Iuris eligendi ad quasi-possessionem acquirendam, que sint necessaria, ostenditur.

21 Actus mere voluntatis iuris necessitatem excludit.

22 Possessio conferendi acquiritur ex unica collatione sortita effectum.

CAP. Cùm Ecclesia Sutrina. III.

Innoc. III.

Spoliatus si simul agat de possessorio, & petitorio, & bene probat spoliationem, sed non dominium vel proprietatem, ei restituitur possessio, sed succumbet in petitorio, seu proprietate, ut accidit clericis Sutrinæ Ecclesiæ, qui contra Canonicos probantur possessionem, sed non proprietatem eligendi Episcopum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Innoc. Bald. Pannorm. Petr. Rebuff. Henric. Dec. Marc. Socin. Butr. Cuiac. Viu. in ration. 2. libri iur. Pontif. pag. 86. Alagona in compend. iur. Canon. pag. 228. remissum Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Ant. Aug. collect. 3. Decret. lib. 2. tit. 5. c. 1.

Pastore vacante.] Episcopus cur dicatur pastor dixi de offic. & potest. Episc. p. 1. tit. 2. c. 1. n. 9.

Communiens in unum.] Ergo in communi, & communiter, non vero singulariter per particulares, & singulariter consensus electio est celebranda, ut docet text. in cap. in Genesi 55. vers. nec etiam, sup. de elect. explicant Rip. hic n. 12. & Rebuff. n. 5. Bertach. de Episc. lib. 1. p. 3. q. 31. Petr. de Biaxio in direct. p. 3. c. 21. Petr. Gregor. ad tit. de elect. c. 5. à n. 2. & c. 16. per totum.

Unanimiter elegisti.] Licet verbi seu nominis proprietate attenda, ut electio unanimiter, seu concorditer facta dicatur, requiratur omnium, nemine discrepante, consensus, ut notat gloss. verbo concordent, in c. cupientes, & alia similis verbo in discordia, in c. quorundam, de elect. l. 6. quas recipiunt Doctores communiter secundum Abb. n. 16. Felin. n. 8. in c. 3. de re iudic. Iason. in l. de fidei commiss. n. 5. C. de transact. & post alios Lambertin. de inrepatr. art. 8. sexta q. princ. p. 2. lib. 2. à n. 2. hoc tamen procedit in his, quæ fiunt à pluribus, ut singulis, in his vero, quæ à pluribus fiunt iure collegij, seu Capituli concorditer, & unanimiter dicitur factum quod à maiori parte sit, ut probat text. in c. in causis 30. de elect. & in cap. ad aures, ibi, a clericis uno exceptio unanimiter celebrata, de his quæ vi, notant Dec. & Cagnol. n. 3. in l. aliud 12. §. referitur, ff. de regulis iuris, Bald. & Card. in d. c. 3. Quicquid contrarium teneant Butr. n. 5. Abb. n. 2. Rip. n. 3. & Rebuff. n. 10. in presenti, resolucentes omnium, nemine discrepante, requiri consensum, ut electio concorditer, seu unanimiter facta dicatur.

Spiritus sancti gratia innouata.] Notatur ad hoc quod in electionibus Prælatorum Spiritus sancti gratia innouatur, unde pro forma, & validitate electionis præmittendam esse Missam de Spiritu sancto constituit Basileense Conc. in pragmat. sanctorum, §. & cum humana fragilitatis, notant Abb. hic n. 1. & Rebuff. n. 8. Biaxio in directorio elect. 3. c. 12. n. 2. Petr. Gregor. d. tit. de elect. c. 15. n. 3. quod magis landandum est hodie ex Host. referente Corral. de Sacerdotio, part. 4. Nn 2 cap. 3

e. 3. n. 10. quod iam in usu non sit inspiratio Spiritus sancti, quod columba, quae eum afferre solebat, iam diu à cornu sit enecata, vide etiam decretum Concil. Trident. sess. 24 de reformat. c. 1. ubi sanctè monet, & praecipit, ut vacante Episcopatu statim supplicationes, & preces publicae & privatae habeantur, quibus Clerus, & populus bonum pastorem à Deo valeat impetrare; sed vide quae dixi ad cap. cum terra, 14. n. 6. sup. de elect. nam principium omnium gerendorum à Deo sumendum, & Pontifices, & Imperatores docent in cap. in nomine Domini 23. dist. & in princ. Codicis, & in l. 2. C. de officio pratoris Africa, cum multis adductis per Cald. Pereira de empt. c. 1. n. 1. & 14. & Stephan. Gratian. Marchia decisi. 1. Moz. de contralt. tit. quomodo contraltus desiciat à n. 27.

7. A Sede Apostolica confirmari. Licet electionis confirmatio petenda sit à Metropolitano, vel alio immediato superiore, iuxta text. in cap. cum dilectus 32. de elect. & notant Biaxio in direct. elect. part. 3. cap. 43. d. num. 6. Corral. de Sacerdot. part. 2. cap. 4. à num. 3. Selu. de benef. p. 2. q. 23. n. 11. Petr. Gregor. ad tit. de elect. c. 19. à n. 10. tamen in his terminis huius text. petita fuit à Sede Apost. quia Ecclesia Stutrina, quae propè Romam esse noscitur, immediatè subiecta est eidem Romanae Ecclesiae, & Apostolicae Sedi, aduertunt hic Card. Ioan. Andr. Imola, Ripa num. 6. & Rebuff. n. 12.

8. Clerici Conuentualium Ecclesiarum. De Clericis saecularibus Ecclesiarum parochialium intelligunt Doctores communiter hic, ut constat Abb. notab. 3. Ripa num. 4. Rebuff. n. 13. notantes quod licet secundum consuetudinem Ecclesiae Conuentuales dicantur solum Regulares, iuxta text. in cap. Capitulum de rescript. tamen secundum proprietatem sermonis Conuentuales dici possunt etiam Cathedrales, & alia, quae Collegium habent, licet saeculares sint, ab etymologia, seu allusione vocabuli, quia Conuentuales dicuntur à conuentu, seu à conueniendo, ut notat Abb. in cap. innotuit, notab. 1. de elect. Rebuff. in praxi part. 1. tit. Regularia beneficia, n. 4. Anton. Fabr. rei beneficiaria, tit. de benef. Cathedralium, n. 21. Verum nullum esse inconueniens quod text. hic de Clericis Regularibus intelligatur, neque esse verbum aliquod in text. ex quo colligatur clericos, de quibus hic, saeculares fuisse contendit Rebuff. in presenti, num. 14. consentit Cujac. dum clericos istos regulares fuisse interpretatur.

9. Ipsi, & praedecessores. Notatur ad hoc quod possessio praedecessoris successoris prodest, & ab eo allegari potest, ut per Rebuff. hic n. 18. iuxta receptissimam regulam in hac materia quod tempora possessionis defuncti accedunt, & coniunguntur possessioni haereditis ad effectum continuandi vsucapionem, quod propriè accessio dicitur in rubr. ff. de diuer. & tempor. praescript. & accessionibus, ad quae multa adducit Brisson. de verbor. iur. signif. verb. accedere dicitur possess. explicant Conan. comm. 1. 3. c. 14. n. 5. Donell. l. 5. c. 20.

10. Quod in trium Episcoporum electionibus, &c. Difficilis videtur text. hic quatenus ad quasi possessionem iuris eligendi acquirendam trium Episcoporum electiones videtur exigere, quia licet quasi possessionem incorporali, veluti iuris eligendi, praesentandi, vel conferendi, plurium duorum, saltem vel trium multipliciter esse necessariam, per hunc text. & illum in c. querelam 40. ad finem, ibi, per multa tempora, de elect. & in c. cum olim 7. ibi, duobus Archidiaconis, eod. tit. tenuerint Rom. conf. 70. n. 13. post Rip. Paris. & alios, Flores de Mena q. var. q. 2. n. 25. Contraria tamen sententia, quod vnicus actus sufficiat ad acquirendam quasi possessionem iurium incorpora-

lium, verior est, & receptior, & est de mente glossae hic, verbo tertium, quam in hunc sensum sequuntur omnes, ut post Card. n. 3. in gloss. 4. testantur Ripa n. 91. & Rebuff. n. 10. & post Bald. de praescript. p. 5. q. 8. communem sapientiam profitetur Cardin. Tufch. tom. 3. lit. E. concl. 83. n. 5. & tom. 7. concl. 421. & concl. 34. Cou. praxi. c. 14. n. 2. & in reg. possess. p. 2. in princ. n. 6. Mascard. de probat. concl. 173. à n. 8. & concl. 1180. n. 12. Menoch. de arbit. casu 160 à n. 1. & post Roch. Lambert. & plures alios, Gonz. ad reg. 8. Cancel. gloss. 45. §. 2. à n. 29. & post Guttier. & Menoch. Cenal. comm. contra com. q. 717. n. 4. & post Duaren. Corral. Rufin. & plures alios, Nicol. Garc. de benef. p. 5. c. 5. à n. 59. Cabed. de paron. Regia Corona, c. 6. in princ. qua retenta opinione non obstat text. in presenti, & in d. cap. cum olim, & in d. cap. querelam, respondetur enim primò multipliciter actum ibi requiri non ad acquirendam, sed ad iustificandam quasi possessionem, ex ea ratione, quia actus geminati, & per temporum intervalia repetiti magnam inducunt iustitiae praesumptionem, maioremque afferunt firmitatem, & possessionem iustificatam plurium, prodesse ad victoriam, etiam ubi de nudo agitur possessorio apud omnes receptum constat ex Bald. in l. data opera, in fin. C. qui accusare non possunt, & pluribus aliis, quos refert Mascard. de probat. concl. 119. n. 2.

Secundo respondet Menoch. remed. 15. recap. n. 396. edincens in supradictam primam responsum, clericos hic indicasse commodum sibi esse, & in d. c. querelam, & Episcopum in d. c. cum olim, allegare, & probare actum multipliciter, quia possessio, quo antiquior, eo iustior praesumitur, & firmiter est, ut probat text. in c. licet causam, vel ex praemissis, de probat. cum similibus, de quibus Menoch. remed. 3. retin. n. 725. cum seqq. plenè Mascard. concl. 1199. à princip. Cardin. Tufch. tom. 4. lit. I. concl. 285. & tom. 6. litera P. concl. 411. & 430.

Tertiò responderi potest, si magis placuerit, quod clerici in hoc text. non solum contendebant quasi possessionem acquisiuisse per illas tres electiones, verum etiam ius ipsum eligendi legitime praescriptis, ad quem effectum manifestum est vnum actum non sufficere, sed necessarium esse tempus legitimum, quod completam efficiat praescriptionem, & hoc tempus perfectum, & legitimum per tres illos actus trium electionum Episcoporum, qui eidem Ecclesiae ultimò & immediatè praefuerant, clerici probare nitebantur, ut patet ex fine textus, dum decidit eos in probatione huius suae intentionis defecisse, quia non tantum tempus fluxerat, quod completam efficeret praescriptionem; unde nihil concludit text. hic pro opinione eorum, quos primo loco citauimus, relouentes ad quasi possessionem iuris eligendi acquirendam trium Episcoporum electiones esse necessarias, siquidem non ad acquisitionem quasi possessionis tres electiones clericorum, de quibus in presenti, allegasse constat, sed ad alios diuersos effectus legitimae praescriptionis; quod autem Summus Pont. eidem allegationi deuilerit etiam in adiudicanda quasi possessione, ex dicta ratione fecisse bene aduertunt proximè citati Doctores, quia antiquior possessio iustior, & firmiter est, non autem ex eo quod ad hunc effectum possessori id necessarium iudicauerit.

Verum commodè, &c. Hinc text. difficilis videtur quatenus in specie illius ius commune resistebat Clericis spoliatis potestate eligendi Episcopum, & assistebat Canonicis Ecclesiae Cathedralis spoliatoribus, de quibus in presenti, ut hic facit Pontifex in illis verbis, Canonica instituta, &c. tamen supponit absque vlla tituli ostensione praedictos clericos fore restituen-

restituendos; nisi insimul actum fuisset petitorio in quo Clerici defecerunt contra text. in *c. ad decimas*, de restitutione spoliati. lib. 6. & ita probat text. clericos contra quos ius commune resistebat potuisse praescribere potestatem eligendi Episcopum absque ullo titulo, quem non allegarunt, neque probarunt contra reg. cap. 1. de praescript. in 6. omissis variis explanationibus, de quibus Abb. num. 44. Ripa n. 120. in praesenti, & aliis relatis per Conar. lib. 1. variar. c. 17. num. 7. & Mench. illustrum cap. 86. à princ. ex mente nonnullorum Doctorum respondent Praeceptores in hoc text. propterea non fuisse factam restitutionem, quia clerici, de quibus hic, non brevi tempore, sicut in *d. cap. ad decimas* (provt illi intelligunt verbum *eo aliquandiu*, impositum) possessionem habuerunt, sed diuturnam & longam quasi possessionem, eo quod constet ex litera eos non tantum in vna, vel duabus, sed in trium Episcoporum electionibus insimul cum Canonicis concurrere, patet ex text. ibi, *electio trium Episcoporum*, &c. Insuper non solum per se sed etiam per suos praedecessores concurrere, patet ex princip. text. in *versic. verum*, ibi, *ipsi ac praedecessores eorum*, &c. ex qua diuturna quasi possessione insurgit praesumptio tituli praecedentis, & ex illa iustificatur possessio eligendi, iuxta reg. text. in *l. cum de in rem verso*, ff. de viur. & in *l. filius*, C. de petitione hereditatis, quia de causa text. iste expendit illas tres electiones, alias enim ad probandam possessionem per se solum sufficiebat vnicus actus, qui effectum sortiretur, iuxta text. in *c. considerationibus*, de iure patron. communis ex Conar. in reg. possessor. p. 2. in princ. n. 6. quae quidem explicatio probabilis est, & vti talis defendi & teneri potest.

Sed vrget aliquo modo, quia assistentia trium electionum de necessitate non conuincit loginquitatem temporis, siquidem poterant Episcopi electi breui viuere tempore. Vrget secundo, quia text. non expendit illas tres electiones in causa possessorij, de quo directe non agebatur, (tunc enim vnica solum electio sufficiebat, sed in causa petitorij, super qua sententia prolata fuit. Vrget tertio, quia text. in *d. cap. ad decimas*, indistincte procedens, talem distinctionem temporis non facit, quae quidem facienda erat si de necessitate requireretur. Vrgit denique, quia verbum, *aliquandiu*, positum in *d. c. ad decimas*, etiam longinquitatem temporis, licet non magnam, importare solet; ac proinde videtur inconueniens, vt possessio in hoc text. iustificetur, recurrere ad longinquitatem temporis.

Quare aduertendum auxi in hoc text. per euidentem praesumptionem constare de titulo, siquidem Clerici, de quibus hic, ex scientia & patientia Canonicorum fuerunt recepti ad electionem faciendam, ex qua scientia & patientia vrgenti praesumptione resultauit privilegium, sine quo non est verisimile Canonicos recepisse praedictos Clericos: vnde necessarium dicendum est in specie huius text. Clericos habuisse titulum, vel saltem aliquid loco tituli, & de illo constare, iuxta reg. text. in *l. 2. C. de seruientibus*, & *l. si ego*, §. 1. ff. de public. ibi, *per traditionem*, ac *patientiam*, quo quidem titulo, seu causa sufficienti iustificabatur possessio, quia iustificata text. in praesenti supponit Clericos fore restituendos si solum remedio possessorio ageretur, eo maxime quia Canonici non semel, sed ter receperunt & admiserunt ad electionem Episcopi Clericos, quos facile potuissent excludere, per quam admissionem & receptionem in hac materia, quae praedudicium non graue continere videtur, perinde ac si Clerici haberent titulum legitimum ex concessione Canonicorum, iustificatur quae

Tom. I.

si possessio illorum, & tollitur ius commune eidem Clericis contrarium, vt in proposito intendunt Imol. hic n. 26. Dec. cons. 134. in fin. Roland. cons. 47. n. 42. lib. 1. Menoch. d. loco, vers. *vertitur*, & n. 5.

Nec obstat huic intellectui quoddam scientia, patientia, & admissio praedicta, quae tacitam importat concessionem, tantummodo attendi, & locum habere debet vbi sciens, & admittens potuit expresse titulum concedere, iuxta *d. l. 2. & reg. l. cum quia*, ff. si certum petatur. At vero in proposito Canonici non poterant expresse titulum, & ius eligendi Episcopum aliis concedere, tum ex text. in *c. constitutis* 47. de elect. tum etiam, quia per huiusmodi concessionem alienarent iura Ecclesiae, quod nunquam licet extra casus & solemnitates iuris, & nulli, de rebus Ecclesiae non alien. cum vulgaribus, vt aduertit Abb. in praesenti n. 43. Resellitur enim si adueras quod dum statuta Canonica ius eligendi Episcopum Canonicis Cathedralium Ecclesiarum concedunt, vt text. habet, tantummodo euincunt alios Clericos eiusdem diocesis esse priuatos eo iure, non quidem in totum, & absolute, sed quoad ipsos Canonicos, id est, si à Canonicis non fuerint admissa, arg. text. vbi glo. verbo *admisit*, & DD. in cap. cum Vintonien. 2. §. de elect. Ratio est, quia cum Episcopus non solum Canonicorum, sed etiam omnium Clericorum suae diocesis superior sit, & Praelatus ordinarius, per totum de officio Ordin. cap. cum Episcopus, illo tit. lib. 6. & omnes cum Episcopo vnum corpus constituent, & scire n. 9. non est contra ius, quoddam Canonici Clericos aliarum Ecclesiarum eiusdem diocesis admittant ad electionem Episcopi, obueniunt 63. diff. praesertim, quia per hanc admissionem non alienatur ius eligendi quod remanet adhuc penes Canonicos l. alienatum, ff. de verbor. signif. Textus vero in *d. c. constitutis*, vltra varios intellectus, de quibus per Abb. ibi, Rip. hic n. 120. agit non quidem de iure eligendi communicato Clericis eiusdem diocesis, & ita subditis eidem Episcopo, qui eligendus est, sed de facultate eligendi communicata illis, qui non erant de illo collegio, imò extranei, & non subditi illius Praelati, de cuius electione agebatur, id quod est contra ius commune, iuxta text. quem sic intellige in *c. dilectus*, ibi, *iuris communis*, de consuetud. & reg. cap. ult. vers. ult. de religiosis domibus, quae in specie *d. cap. constitutis* omnino, & directe violatur, non ita in specie huius text. Neque etiam refragatur, quod si receptio, & admissio praedicta inducit titulum, & concessionem iuris eligendi, quam Canonici praestare potuerunt, vtiq; illa per se sufficere debuit absque alia praescriptione, quinimo illa stante praescriptio locum habere non potuit, argumentum *l. 4. §. lana*, ff. de usufruct. respondetur enim quod licet Canonici potuerint huiusmodi ius eligendi Clerici communicare, nihilominus tamen dum eosdem simpliciter receperunt, & admiserunt ad electionem, non satis constat de perpetua, & expressa concessione in futurum, quia adhuc dubitari potest an pro tunc, an vero in perpetuum eligendi facultatem communicauerint. Vnde merito huiusmodi receptio, & admissio, quae per se ad plenum non sufficit, sufficit loco tituli, vt causam tribuat praescripti, & ita satisfacti regulae.

Eis contradicentibus, & exclusis. Notatur ad hoc quod quasi possessio iuris eligendi, & aliorum incorporalium amittitur si possessor inuitus & contradicens excludatur ab actu ad eadem iura spectante, ita in praesenti Cardin. in vers. nos videtur, Abb. n. 7. Bald. 4. & Rip. n. 9. ac Rebuff. d. n. 28. Lambert. de iure patron. art. 1 §. quertia princ. p. 1 lib. 3. In corporalibus enim ad admittendam possessionem requiritur

N n 3 dene

denegatio præstationis cum acquiescentia petentis Innocent. in cap. querelam, num. 3. & ibi Abb. num. 2. de elect. Bald. in l. 2. num. 50. C. de servit. & aqua, Guid. Pap. decis. 619. num. 3. Couar. in reg. possessor. p. 2. §. 1. num. 3. vers. ac si constet. Stephan. Gratian. discip. forens. cap. 113. ex num. 21. Mantica. decis. 172. num. 5. & fuit dictum in Romana pensionis domui 15. Decembria 1617. & Romana census 4. Iulij 1618. & in Anconitana florum 8. Novembr. 1624. coram bonæ mem. Buratto. & in Cusentina pensionis 22. Iunij 1618. coram bonæ mem. Vbaldo.

¹⁷ *Actore non probante*, &c.] Notatur ad hoc quod actor non probante reus absoluit, hanc regulam multis iuribus, ampliationibus, & limitationibus exornat Hyppol. sing. 169. Alphan. collect. 102. Duenh. reg. 22. Garc. Falcon. reg. 7. Hieron. de Monte de finibus regundis, q. 48. à m. 1. Thom. de Thomassetis in foribus legum reg. 11. Mascard. de probat. concl. 16. Surd. de alimentis tit. 9. q. 12. n. 7. cum seqq. Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 1. plures refert Cened. ad Decret. collect. 125. n. 1. multo plures citantur in libello de principiis utriusque iuris lit. A. n. 30.

²⁴ *Quicquid iuris utraque pars habebat*, &c.] Ex his verbis colliges quod clerici spoliati, de quibus in text. possessorium & petitorium tanquam actores simul deduxerunt, & prosequuti sunt, & idem in utroque eis incumbere probatio, sed quia prius de possessorio constitit, in eo obtinuerunt, vel quia constitit de utroque in ordine proferendi prius super possessorio, lata est sententia, & fateri oportet eisdem clericis spoliatis in petitorio probationem incubuisse, quia illud simul cum possessorio deduxerat, & actores erant, & actorum partibusungebantur, in quo cum defecerint in probatione petitorij, recte applicatur regula illa, Actore non probante reus, etsi nihil præstiterit, obtinebit, & hoc modo intelligendus est text. in presenti, propterea ex cursu totius literæ apparet. Si verò aliquis spoliatus solo possessorio egisset, neque petitorium intentaverit, neque passus fuerit adversarium de eo agere, & sententiam in ipso possessorio recuperanda obtinuerit, & restitutus fuerit, non ei incumbit super dominio, seu petitorio probationis onus, sed potius adversario, & procedit text. in l. iis qui destituerunt, 25. ff. de rei vindic. & in §. retinenda, vers. commodum, Instit. de interditiis. Quando verò spoliatus à principio deduxit petitorium, illudque suspendit intentato possessorio recuperanda, in quo obtinuit, & petit deinde, ut super eo feratur sententia, tunc super petitorio ei incumbit probatio, quia & in hoc casu actoris partibus fungitur, & procedit text. in cap. significaverunt 36. ad finem, infr. de testib.

¹⁵ *Electio Episcoporum ad Cathedralium*, &c.] Notatur ad hoc quod electiones Episcoporum ad solos Canonicos Ecclesiarum Cathedralium regulariter pertinent, nisi aliud sit de privilegio, vel consuetudine introductum, ut per Abb. & Rip. hic, & vtrumque num. 5. Bertachin. de Episcopo, lib. 1. c. 3. à princ. Petr. de Baxio in directorio electionum part. 1. c. 6. n. 2. cum seqq. Petr. Gregor. ad Decretal. tract. de elect. c. 6. n. 2. cum seqq. Francisc. Barlat. conf. 126. à num. 17. tom. 2. Liel. Zech. de Republ. Ecclesiast. c. 24. quod de Canonicis inscribit, à num. 6. Azor. moral. part. 1. lib. 3. c. 17. q. 3. Perez l. 2. vers. pro declaratione, tit. 6. lib. 1. Ordin. pag. 148. cum seqq. post Seln. Corral. & plures alios, Nicol. Garc. de benefic. part. 5. cap. 4. à num. 6. Cabed. de patronatib. Regia Corana, cap. 37. n. 3. quorum plures refero ego ipse de officio, & potest. Episc. p. 1. tit. 1. cap. 3. num. 11. ubi num. 29. de præsentatione, quam facit Rex Catholicus ad Ecclesias Cathedrales Hi-

spaniæ novissimè Illustriss. D. Roderic. de Cunha post primam huius libri impressionem visus in comm. ad cap. qui Episcopus 2. dist. 23. num. 6. ubi n. 8. subdit Regem Lusitaniam habere ius præsentandi, & nominandi ad Archiepiscopatus, & Episcopatus illius Regni, & hoc ius præsentandi cepisse à tempore Regis Alphonsi V.

Decrevimus irritandum.] Notatur ad hoc quod irritatur electio facta ab eo qui in possessione victus est, licet in petitorio victoriam reportaverit, ut per Abb. n. 37. & Ripa à n. 102.

Notatur etiam ad hoc quod omnis lex pœnalis utens verbo, aut participio significantem actionem futuri temporis, sententiam à iudice ferendam continet, ut per Sayr. in clavi Regia lib. 1. c. 8. n. 20.

Propter brevitatem, &c.] Notatur ad hoc quod præscriptio temporis legitimum requirit, id est, legibus, & sacris Canonibus definitum iuxta vocationis, & præscriptionis definitionem, de qua in l. 1. ff. de vocation. ibi, temporis lege definitum, ut notant, & late explicant post ordinarios Bald. de præscript. part. 4. princip. à princ. & post eum Couar. in reg. possessor. part. 2. §. 2. per totum, late & eleganter Donel. comment. lib. 5. cap. 19. à princ. Molina de instit. tract. 2. disp. 68. cum seqq.

Eam quasi possessionem, &c.] Notatur ad hoc quod sola sententia in incorporalibus possessionem transfert absque alio facto, ut per Bald. hic n. 5. & alios quos refert, & sequitur Felin. in cap. cum venerabilis, num. 29. de except. Sed contrarium verius, ut melius colligitur ex Innocent. in cap. cum nostris, num. 3. vers. item nota, de concess. præb. Abb. in cap. vlt. n. 7. de iudic. Cald. Pereira de empt. & vendit. c. 12. à n. 10. Non obstat text. in presenti in citatis verbis, non enim concludit re & facto per sententiam fuisse translatam possessionem, sed magis solo verbo, ut bene notavit gloss. hic verbo reducentes, atque ita sententia importat præceptum restitutionis faciendæ vel declarationem, quod post flor fuit iniuste spoliatus, & constat, quia cum statim super proprietate sententia lata fuerit contra clericos, quibus possessionem adiudicat, & hæc proprietatis sententia debeat prævalere, ex reg. text. cum dilectus, infr. hoc tit. non potuit, nec debuit sententia lata super possessione, re, & facto statim eam transferre.

In gloss. Vocem. Notatur hæc glossa ad acquirendam possessionem iuris eligendi duo sufficere, & necessaria esse, scilicet quod extranei, qui de collegio non sunt, in electionibus presentes fuerint, & vocem præstiterint, sequuntur Abb. n. 3. & 21. Rip. n. 92. Rebuff. n. 19 in presenti, Villadieg. in tract. de rebus Ecclesiæ non rite alienatis recap. lib. 1. c. 48. n. 18 Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 45 §. 2. n. 1. Et quod possessio ut acquiratur in corporalibus, ultra acquirentis animum requiratur scientia & patientia illius contra quem acquiritur, tenuit Rota coram Burat. decis. 434. n. 12. nisi quis haberet titulum, quia tunc quasi possessio in incorporalibus acquiratur etiam absque scientia & patientia adversarij, Balb. de præscript. p. 2. quinta partis princ. q. 7. n. 4. Cæpol. de servit. urban. præd. c. 20. n. 5. Seraph. decis. 1223. n. 7. Rot. decis. 736. num. 8. p. 4. divers. & decis. 533. sub n. 3. ad med. p. 1. recent. & in Albanen. iurisdictionis 26. Iunij 1613. coram Card. Verospio.

In gloss. Brevitatem temporis, ibi, sed de gratia. Notatur ad hoc quod actus meræ voluntatis iuris necessitatem excludit, ut per Girond. de privilegiis, seu exemptionum explicat. n. 278. Sic etiam ex actibus, qui iure amicitie, & familiaritatis fiunt, possessio non acquiratur ex eo quia possessio est detentio anime

animo, & cogitatione domini, qui planè animus defuit in eo, qui hortum, aut fundum amici ingreditur, vel similem actum exercet leuandi animi causa, & iure amicitia, vt formaliter ex eadem ratione probat text. in l. qui iure, ff. de acquir. possess. simile exemplum de eo, qui hospitem iure amicitia sapius receperit, probat text. in l. & habet, §. hospites, ff. precario, & in rustico, qui singulis annis solet ad amicum afferre per caponum: probat gloss. verbo qualitatem, in l. solet, ff. de officio Procons. multique aliis exemplis exornant Ripa b. n. 39. cum segg. Rebuff. tom. 3. ad leges Gallie, tit. de modis possess. in prefat. a. n. 37. Tiraq. in tract. le mort, p. 3. declar. 3. Menoch. de arbitrar. casu 160. Couar. in reg. poss. sor. p. 2. §. 4. n. 6. Cald. Pereira conf. 2. n. 17. cum segg. Mascard. de probat. concl. 1184. n. 12.

In ead. gloss. Breuitatem ibi, duplicatum tempus requiritur. Licet hanc sententiam sequantur multi hic, & alibi, vt per Abb. n. 13. Bero. a. n. 40. in cap. de quarta, de prescriptionibus, Cou. lib. 1. varium, cap. 17. num. 10. nihilominus tamen verius videtur etiam in prescribendis seruitutibus discontinuis tempus ordinarium decem, vel viginti annorum sufficere: absque duplicatione, l. seruitutes, ff. de seruitutibus, in quibus etiam locum habet l. 1. c. de vsucap. transformanda. Nec obstat text. in l. si sit, quem glossa hic expendit, de cuius materia, & explicatione plura tradunt vltra Doctores ibi, gloss. 3. & alij in l. vlt. c. de seruit. Abb. Bero. & Cou. distis locis, Conan. lib. 4. cap. 12. a. n. 19. Cujac. lib. 14. obseru. 18. Sed probabilius est illic ad seruitutem admittendam requiri tempus duplicatum, non quia esset discontinua, siquidem etiam hæc ordinario non duplicato tempore admittitur, l. sequitur, §. si via, ff. de vsucap. docet Paul. lib. 1. recept. tit. 18. Sed quia in specie illius text. ex conuentione partium seruitus fuit limitata, & habeat interualla alternis annis, vel mensibus distincta, ac subinde stante huiusmodi conuentione dominus prædij dominantis licet maximè veller, non poterat omni tempore vti seruitute, quinimò tanto tempore tenebatur abstinere quanto utebatur, vnde merito non sufficit tempus ordinarium, in cuius dimidia parte dominus non cessauit, nec fuit negligens, cum vti non potuerit, l. 3. ff. de regul. iuris. Ac subinde ad inducendam negligentiam, & non vsum temporis ordinarij requiritur continuum duplicatum, quia, v. g. ex viginti annis insurgit non vsus, & negligentia decem annorum, per quos tantummodo vti potuit stante conuentione illa, aliter enim si decem continui sufficerent, amitteretur seruitus per non vsum, & negligentiam annorum quinque, & ita non per tempus ordinarium, sed per ordinarium illius, vt aduertunt Conan. vbi supra, Bero. in d. cap. de quarta, a. n. 51. Rip. in presenti n. 119. & satis præsentis iureconsultus in d. l. si sit, ibi, quo cum vti, &c.

22 In gloss. Trium. Notatur ad hoc quòd ex vnica collatione sortita effectum acquiritur possessio conferendi, vt per Flamin. de resign. lib. 7. q. 23. n. 41. Mascard. de probationib. concl. 118. n. 12. Et quòd ex vnico actu, & ex vnica præsentatione effectum sortita præsentatur, quasi possessio iuris patronatus, seu iuris præsentandi, dixi ad cap. consultationibus, n. 6. de iure patron.

CAP. Cùm super. IV.

Innoc. III.

1 Super hunc text. qui idem probat, quod in præcedenti habetur, scripserunt Abb. antiq. Collect. Zab. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Anchar. Host.

Innoc. Bald. Panorm. Dec. Butr. Henric. Cujac. Petr. Rebuff. Vinian. in rationali secundi libri iuris Pontificij, pag. 87. Alagona in compendio iuris Canonici, pag. 228. remissive Calal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Anton. August. collect. 3. Decretal. lib. 2. tit. 5. c. 2.

Verum quia, &c.] Vide quæ dixi ad c. præcedens super 2 per verba, quidquid iuris vtrique pars habebat, &c. n. 14.

In 1. Restituendum, ibi, solo verbo restituit eum, &c. 3 Nota quòd hæc sententia importat præceptum restitutionis faciendæ, vel declarationem quòd possessor fuit iniuste spoliatus, quæ licet vrbalis, effectus tamen reales operatur quoad fructus, expensas litis, & alia quæ diligenter examinant Abb. a. n. 7. latius Ripa a. n. 102. & Rebuff. in repet. glossarum, n. 66. cum segg. in cap. præcedenti.

S V M M A R I V M.

- 1 Possessorio adipiscenda, vel recuperanda agere potest qui agit de proprietate ante conclusionem causæ post conclusionem vero, & ante sententiam hoc non potest nisi iusta causa subsit.
- 2 Petitorium intentatum suspendi potest antequam sit in eo conclusum, & transitum fieri ad possessorum.
- 3 Possessorio intentato, & petitorio suspensio tertius veniens ad causam pro suo interesse quando audiat super petitorio non obstante suspensione prædicta, remissive.
- 4 Ius tertij veniens ad causam pro suo interesse in iudicio possessorio, quando dicatur connexum in iure spoliantis ad effectum, vt non impediat restitutionem spoliato faciendam, remissive.
- 5 Iudex post conclusum in causa vsque ad sententiam potest interrogare partes ad clarificanda dubia.

CAP. Pastoralis. V.

Spoliatus qui inchoat litem super proprietate, non facta mentione de violentia, seu possessione, potest antequam sit renuntiatum, vel conclusum de proprietate, agere de spoliatione, sed postquam est renuntiatum, vel sic conclusum, quòd definitiua sententia possit ferri de proprietate, non potest agere de possessione, nisi iusta causa moueat animum iudicis. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. 7 abar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Innoc. Bald. Panorm. Deci. Mantua, Butr. Henric. Anchar. Cujac. Petr. Rebuff. Vinian. in rationali secundi libri iuris Pontificij, pag. 87. Alagona in compend. iuris Canonici, pag. 228. remissive Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Anton. August. Collect. 3. Decret. lib. 2. tit. 5. c. 3.

Antequam renuntiatum sit, aut conclusum in causa, &c.] Notatur ad hoc quòd petitorium intentatum suspendi potest antequam sit in eo conclusum, & transitum fieri ad possessorum, vt per Bellacomb. tom. 2. communium opinion. lib. 7. tit. 1. n. 297. pag. 217. Menoch. remed. 15. recup. n. 381. cum segg. Ioan. Garc. de nobilit. gloss. 11. n. 13. D. Barboz. in l. si alienam, n. 8. ff. soluto matrimonio. Possessorio intentato, & petitorio suspensio, tertius veniens ad causam pro suo interesse quando audiat super petitorio non obstante suspensione prædicta, vide decisionem Rotæ apud Farin. 22. p. 1. in recentior. Et ius tertij veniens ad causam pro suo interesse in iudicio possessorio quando dicatur connexum cum iure spoliantis ad effectum, vt non impediat restitutionem

N n 4 spoliato

Spoliato faciendam, vide Rotam decis. 23. ead. p. 1. recent.

- 5 Si verò renuntiatum fuerit, vel conclusum, &c.] Notatur ad hoc quoddam index post conclusum in causa usque ad sententiam potest interrogare partes ad clarificanda dubia circa merita causæ, etiam si procedat ad utilitatem priuatam, vt per Hippol. sing. 155. Boët. decis. 206. n. 2.

CAP. Cùm dilectus. VI.

1 Q Vando actum est super possessorio, & petitorio, utrumque est terminandum vna sententia, sed in pronuntiatione permittitur possessio, in executione verò præualeat proprietas. Colligunt, ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imola, Anania, Host. Innoc. Bald. Panorm. Dec. Butr. Henric. Anch. Petr. Rebuff. Cuiac. Viu. in rationali 2. libri iuris Pontif. pag. 88. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 229. remissive Ximen. in concord. p. 1. refertur ab Anton. August. collect. 3. Decret. lib. 2. tit. 5. c. 4.

2 Collige ex text. quoddam petitorio, & possessorio simul potest agi, & utrumque vna sententia terminari, vide l. 27. tit. 2. p. 3. vbi gloss. 5. Bart. in l. naturaliter, §. nihil commune, n. 36. & 37. ff. de acquir. possess. D. Barbof. in l. si de 28. n. 8. ff. de iudic. vbi hoc ideo dicit in præfenti procedere, quia de voluntate spoliati fuit actum de proprietate: nam ea non data ad cumulationem petitorij & possessoriij arbitrio Rotæ locum non esse censuit eadem Rota apud Farinac. decis. 65. n. 9. p. 1. in recent. vbi n. 11. asseritur Rotam solere admittere huiusmodi cumulationem, quando spoliū est turbidum.

S V M M A R I V M.

- 1 Beneficium illi adiudicatur, qui probauit collatorem suum fuisse in possessione conferendi collationis tempore, per hoc tamen non prohibetur succumbens agere de proprietate iuris conferendi cum ipso collatore.
- 2 Index electus de partium consensu recusari potest, vel ab una illarum si noua recusandi causa superuenisset.
- 3 Collatio facta ab eo, qui potestatem conferendi communi opinione putabatur habere, non vitatur, licet postea appareat veritas.
- 4 Sententia lata contra illum, cui est collatum beneficium, non præiudicat quoad proprietatem collatori, etiam si sciuerit causam.

CAP. Cùm olim. VII.

1 B eneficiatus qui probat collatorem fuisse in possessione conferendi tempore collationis sibi factæ, relinquitur in possessione. Aduersarius tamen potest agere contra collatorem circa proprietatem iuris conferendi. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Innoc. Bald. Panorm. Dec. Mar. Socin. Butr. Petr. Rebuff. Cuiac. Viuian. in rationali secundi libri iuris Pontificij, pag. 98. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 229. remissive Ximen. in concord. p. 1.

2 Recusare minime debuerunt, &c.] Notatur ad hoc quoddam index electus de partium consensu recusari non potest, vt per Alexand. in l. quia poterat, n. 5. ff. ad

Trebellian. Marant. de ordine iudic. p. 6. act. 2. n. 76. pag. mibi 427. Mascard. de probat. concl. 952. n. 42. Azucud. ad l. 7. n. 62. tit. 18. lib. 4. noua recop. Valalc. de partitionib. c. 9. n. 22. & 24. Elcob. de ratiociniis, c. 9. n. 14. vbi n. 15. id intelligit rebus in eodem statu manentibus, secus tamen si aliqua noua recusandi causa superuenisset, quia eo casu proculdubio à qualibet ex partibus recusari posset: ea enim quæ de nouo emergunt, nouo indigent auxilio. l. de atate, §. ex causa, ff. de interrog. actionib. Et super hoc deferendum est iuramentum ipso recusato, ex notatis per Specul. lib. 1. tit. de recusation. §. effectus, num. 31. Aufser. in tract. de recusation. quæst. penult. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 100. num. 31.

Super collatione Archidiaconatus, &c.] Notatur ad hoc quoddam collatio facta ab eo, qui potestatem conferendi communi opinione putabatur habere, non vitatur, licet postea appareat veritas, vt per Tirac. de iure mariti, gloss. 8. n. 147. nam ad validitatem collationis beneficij sufficit, vt is, qui confert, si bona fide in quasi possessione conferendi, etiam si non sit propriarius, id est apud ipsum re vera non sit ius conferendi, vt per Duaren. lib. 3. de sacra Ecclesia ministerij, c. 4. Corral. de benefic. p. 2. c. 1. quos refert, & sequitur Valer. Reginald. in praxi fori pænit. lib. 30. tract. 3. n. 244. quia in iure conferendi attenditur quasi possessio, non autem quis habuerit proprietatem. Mandoz. in addit. ad Lap. alleg. 98. sub num. 8. in fine, & n. 9. lit. I. & lit. V. Selu. benef. p. 2. q. 7. n. 1. Mascard. de probat. concl. 173. n. 4 & 5. Salgado de potestate Regia tom. 1. p. 3. cap. 10. num. 6.

Aduersus Episcopum Vicentinum, &c.] Notatur ad hoc quoddam sententia lata contra illum, cui est collatum beneficium, non præiudicat quoad proprietatem collatori, etiam si sciuerit causam, sed solum quoad possessionem, vt per Card. Imol. & Panorm. n. 23. in præfenti, Felin. in c. penult. n. 11. de re iudic. & in cap. ad petitionem, n. 18. de accusat. Lambertini. de irreparat. lib. 2. p. 2. q. 11. art. 9. Mieres de maioratu, p. 3. q. 15. num. 1. in nou. impress. Salgado de potestate Regia p. 4. c. 8. num. 331. At Cou. pract. c. 14. n. 1. & 2. agens late de intellectu huius text. tenet hanc sententiam etiam quoad possessionem collatori non præiudicare pluribus rationibus, respondens huic text. quatenus videtur probare supradictum notabile ex eo deductum.

CAP. In causa. VII. & fin.

Honor. III.

Q Vi petit aliquam rem, & assert vnā causam in qua succumbit, potest nihilominus eandem iterum petere ex alia causa, non obstante sententia lata. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Collect. Zabar. Bellam. Henric. Ioan. Andr. Imol. Anan. Host. Innoc. Bald. Panorm. Anchor. Dec. Mar. Socin. Butr. Cuiac. Viu. in ration. secundi libri iuris Pontificij, pag. 89. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 230. remissive Ximen. in concord. p. 2.

Inter Patriarcham Graden.] De Patriarcha Graden. egi de officio, & potestate Episcopi, p. 1. tit. 3. c. 7. n. 4. cum legat.

In gloss. Iure ibi, si postea petat eandem rem ex alia causa. Nam exceptio rei iudicatæ vt obstat, impedireque possit causæ cursum, tria in ea debent concurrere, identitas rei, identitas personarum, identitas causæ agendæ, & actionis, vide Rebuff. de except.

De Restitutione spoliatorum, Tit. XIII. 429

à n. 503. Burg. de Pace *conf.* 40. n. 22. Soar. de Pace in *pract.* tom. 1. p. 1. *comp.* 7. n. 2. Mendez à Castro in *praxi* *seculari Lusitania*, lib. 3. c. 4. n. 1. D. Barbofa in *l. diuortio*, §. *fin.* p. 2. n. 62. ff. *solutio matrim.*

De Restitutione spoliatorum.

TIT. XIII.

UPER hanc rubr. scripserunt Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Imol. Anan. Bald. Anchar. Panorm. Dec. Butr. Guillelm. Durand. in *breuiario aureo iuris Canonici*, fol. 55. verso. Ioan. de Londris in *breuiario sanctorum Canonum*, fol. 168. Petr. de Rauenna in *compendio iuris Canon.* Martin. Mesnart. in *epitome Decret.* fol. 58. verso. Dan. Venat. in *analyfi method. iuris Pontif.* à pag. 215. Goffred. & Host. in *summa huius tit.* Alex. Cassan. & Analt. Germon. in *paratitlis ad quinque libros Decret.* Lancel. in *insit. Canon.* Canis. in *summa iuris Canon.* Cafarel. in *erectem eiusdem iuris*, Barth. Carthag. in *exposit. tit. iur. Canon.* nonissimè Ioan. Honor. lib. 2. *summ.* in *Decretal.* omnes sub hoc tit. & vol. 3. *repet.* in *iure Canonico ad secundum Decretalium librum*, Paul. de Elezariis.

De materia huius tit. agunt Castellani l. 27. *cum segg.* tit. 2. p. 3. & l. *fin.* tit. 10. p. 7. vbi Gregor. & tit. 14. lib. 3. *Ordinam.* vbi Perez, & tit. 13. lib. 4. *noua recop.* vbi Azened. Guttier. *canonic.* lib. 1. c. 34. Nauar. tom. 1. *conf.* sub hoc tit. Ant. Gabr. tom. 3. *commun. opin.* lib. 5. sub hoc tit. Guttier. *canon.* lib. 1. c. 34.

SUMMARIUM.

- 1 Reus non est audiendus de proprietate opponens aduersus petentem restitutionem, nisi actore consentiente.
- 2 Spoliatus, qui passus est fieri probationes super dominio, ex quibus constat de iure dominij spoliantis non est restituendus.
- 3 Prælatus agere potest, vt ante omnia restituatur aduersus eum, cuius nomine deiectus fuit.
- 4 Spoliatus ante omnem contentionem regulariter restituendus est, nisi constet de notorio defectu proprietatis, vel sit spoliatus à possessione, quam acquisiuit per clausulam constitutus.
- 5 Procurator an, & quando domino praeiudicat, remissum.

CAP. Licet. I. Greg.

POSSESSIO violenter ablata ante omnem litem est restituenda, sed si spoliatus cedit iuri suo, & consentit vt spoliatus ante restitutionem possessionis probet proprietatem, omittitur restitutio, & expectatur sententia. Colligunt ex Ordinari. Abb. antiq. Collect. Zabarell. Bellam. Ioan. Andr. Imolay. Anania. Hostiens. Innocent. Bald. Anchar. Panorm. Dec. Butr. Berol. Cujac. remissuè Cafal. in *annor.* & Ximen. in *concord.* p. 1. & 2. Viuian. in *rationali secundis libri iuris Pontificij*, pag. 91. Alagona in *compendio iuris Canonici*, pag. 230. refertur ab Ant. Angust. *collect.* 1. *Decret.* lib. 2. tit. 9. c. 7. & desumitur ex lib. 7. *epist.* 126. siue 130. *reposit.* B. Gregorij.

- 2 Collige ex text. spoliatum, qui passus est fieri pro-

bationes super dominio, ex quibus constat de iure dominij spoliantis, non esse restituendum, vt per Socin. reg. 466. Hippol. *confil.* 19. num. 11. Anton. Gom. l. 45. Tauri num. 182. & 183. Padil. in *l. error*, num. 37. *Cod. de iuris*, & *facti ignor.* Capyc. *decis.* 28. Menoch. *remed.* 1. *recup.* num. 161. *cum segg.* & *remed.* 3. *retr.* num. 682. & *confil.* 2. num. 191. *cum segg.* Pute. *part.* 1. *decis.* 29. Perez in *rub. tit.* 14. *gloss.* 1. in *princip.* lib. 3. *Quatin.* & l. 1. *gloss.* 1. *vers.* *præterea*, tit. 8. *cod. lib.* 3. Branor. à Sole in *locis communib.* verbo *spolium*, num. 9. Mascard. de *probat.* *concl.* 1325. n. 1. *cum multis sequenti-* bus, Ioan. Garc. de *nobilit.* *gloss.* 11. num. 17. Valasc. *confult.* 119. D. Barbofa in *l. diuortio* §. ob *donationes*, num. 15. 17. & 18. ff. *solutio matrim.* & in *l. si de vi*, n. 61. *cum segg.* ff. de *iudic.* vbi ait hunc text. procedere quando spoliatus consensit agi de dominio spoliatoris renuntiando expresse privilegio à iure concessio quoddam spoliatus ante omnia restituatur.

Ab Ecclesia hominibus.] Ergo Prælatus agere potest, vt ante omnia restituatur aduersus eum, cuius nomine deiectus fuit, vt per Menoch. *remed.* 1. *recup.* à n. 47. *cum segg.*

In hoc text. proponitur spoliium factum à familiaribus Ecclesie, & data fuit actio aduersus ipsam Ecclesiam, quod Hostiens. Abb. & Bellam. in *presenti* dicunt esse verum, quia Ecclesia in hoc text. approbatur, & ratum habuit spoliium: sed hic intellectus diuinat, cum ex hoc text. non constet; ex quo alij contendunt teneri Ecclesiam, qua scienter successit in vitium spoliantis, iuxta reg. *cap. sape*, infra hoc tit. quod etiam non placet, quia illa scientia debet prius allegari, & probari, vt in *dicto cap. sape*, probatur, iuncto *cap. licet*, *vers.* *idem quoque*, de *probat.* Vnde Berolius hic, num. 9. dicit Ecclesiam consensisse spolio, & propterea teneri, eo enim ipso quoddam familiae res non retraxit, consensisse visa est, *gl. fin.* in *cap. notum*, 2. *quest.* 1. quod minus placet, quia non constat illo casu Ecclesiam spoliium agnouisse cum requiratur, vt teneri possit, quod de ipsius domini voluntate fiat, vt in l. 1. *de iei.* ff. *de vi de vi armata*, & in *cap. cum ad sedem*, hoc tit. nec text. in *d. cap. notum*, contrarium probat, quia ibi sine ordine iudiciario fuit possessio occupata, quo casu etiam per iudicem datur actio spolij, quia mandauit, vt considerauit Alexand. in *dicto cap. de iei.*, n. 4. & 7.

Quare dicendum est quod in hoc text. ideo Ecclesia tenetur ex spolio, quia res ablata ad illam peruenit, & succedit reg. text. in l. *si me*, & *Titum*, ff. *si certum petatur*, non tamen intelligas hoc casu dari actionem directam, Vnde vis, sed vtilem tantum, quatenus res ad ipsam peruenit, ex Abb. in *cap. pastoralis*, num. 12. in *fine*, de *causa poss.* ad quod facit l. 1. *si quis tamen* iuncta *gloss.* verbo *competit*, ff. *de vi*, & *vi armata*, vnde fit quoddam successor violenter rem adeptam possidens, & ex ea fructus colligens vtiq. spoliium factum probare videbitur, quemadmodum in pupillo respondit Socin. in l. 1. *item acquirimus*, num. *fin.* ff. *de acquirenda poss.* inferens eo casu dari actionem Vnde vis, licet à tutore fuerit violentia commissa, quæ fortè ratio est propter quam in l. *si plures* 9. ff. *de vi*, & *vi armata* non omnes haredes conueniantur sed ille tantum, qui rem ipsam à defuncto violenter acquisitam possidet, vt sentit Cortaf. in l. *naturaliter* §. *nihil commun.* ff. *de acquirend. poss.* num. 17. firmans hæreditariam actionem id non efficere, quoniam per eam omnes, non verò tantum possessor, conueniri possent.

Ante omnem contentionem.] Notant ad hoc quoddam spoliatus ante omnem contentionem regulariter restituendus est, vt per Gabr. *commun.* lib. 5. sub hoc tit. *conclus.* 1.